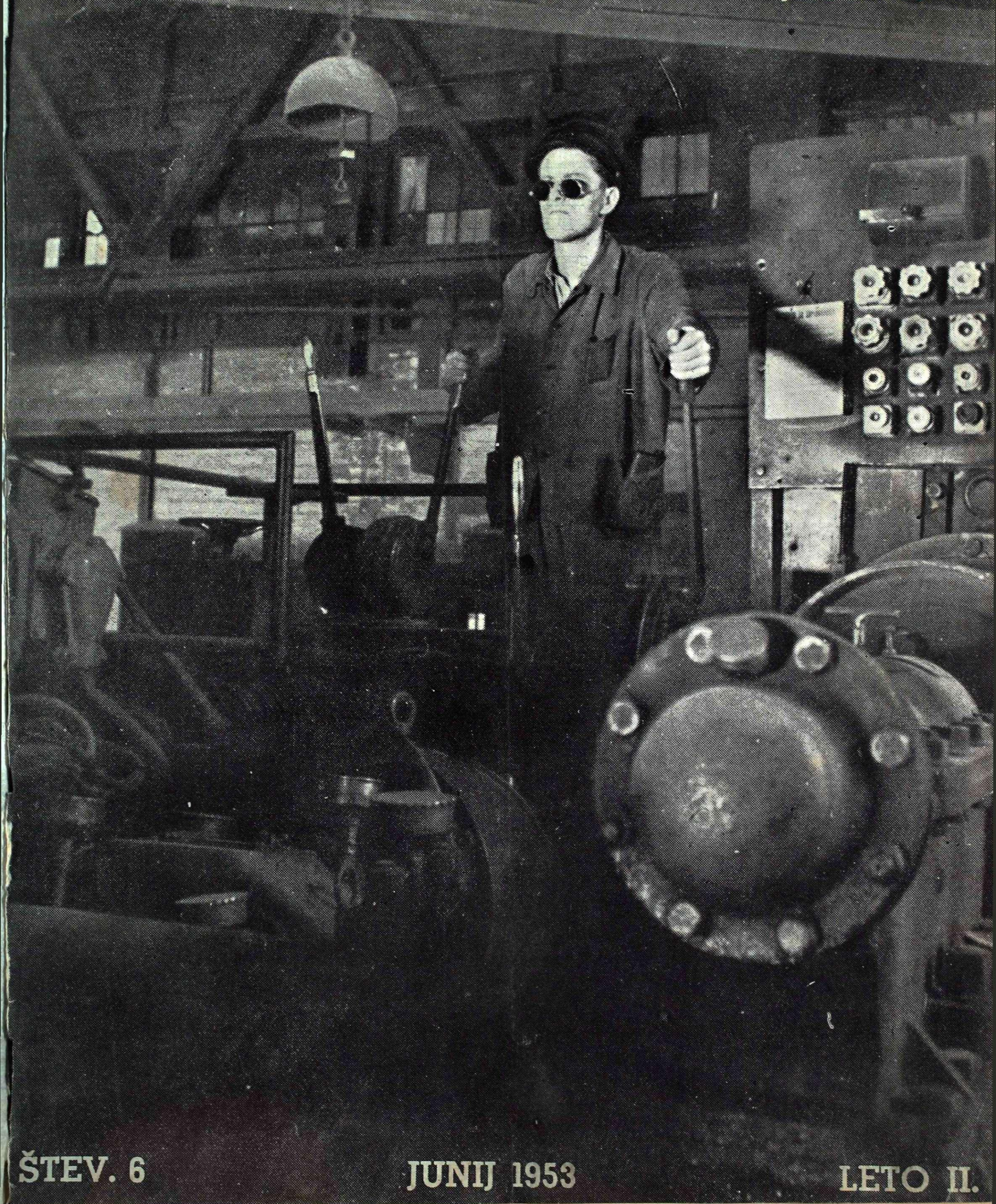

ŽELEZAR

MESEČNIK
DELOVNEGA
KOLEKTIVA
ŽELEZARNE
JESENICE

VAŽNE SPREMEMBE PRI JUGOSLOVANSKI LOTERIJI

V začetku leta je bila izvedena pri Državni loteriji FLRJ reorganizacija, ki ni spremenila njenega zunanjega poslovanja, pač pa je imela velik vpliv na notranjo ureditev in naloge, ki so ji bile z njo dane. Z odlokom Vlade FLRJ je postala gospodarska ustanova s samostojnim finansiranjem, ki posluje pod imenom »Jugoslovanska loterija«. Njen čisti dobiček se razdeli na enake dele sledečim družbenim organizacijam: Zvezi borcev NOV (vojnim sirotam), Zvezi vojaških vojnih invalidov Jugoslavije, Zvezi slepih Jugoslavije, Zvezi gluhonemih Jugoslavije in Jugoslovanskemu Rdečemu Križu. Omenjene organizacije imajo tudi po enega zastopnika — stalnega člana v upr. odboru.

S tem, da se ves dobiček odvaža omenjenim organizacijam, je Jugoslovanski loteriji poverjena velika naloga. Kolikim vojnim sirotam bo omogočeno šolanje ali učenje kakšnega poklica, koliko invalidom, slepim ali gluhonemim, ki so izgubili zdravje ali pa ga že od rojstva niso imeli, bo olajšano težko življenje. S tem, da kupite srečke Jugoslovanske loterije,imate samo možnosti zadeti

enega od mnogih dobitkov, ampak pomagajte v prvi vrsti gori omenjenim človekoljubnim organizacijam pri njihovem res humanem delu.

Posebno važen za vse igralce pa je novi načrt, po katerem bo sedaj večje število in tudi višjih dobitkov, v skupni vrednosti 67.000.000 dinarjev. V tem novem načrtu so 4 premije: ena za 1.000.000.—, ena za 500.000.—, ena za 300.000.— in ena za 200.000.— dinarjev, povečano število dobitkov po 70.000.—, 50.000.—, 8.000.—, 5.000.—, 3.000.—, 2.000.—, 1500.—, 1200.—, 1000.—, 500.—, 400, 300 in 100 dinarjev ter novi dobitki za 40.000.— in 10.000.— dinarjev.

Da bi Jugoslovanska loterija prepričala delovne ljudi Jugoslavije, da je pri žrebanju srečk vsakega 23. v mesecu vsaka nepravilnost ali celo goljufija **POPOLNOMA IZKLJUČENA**, prireja vsak mesec žrebanje v drugem kraju in daje s tem vsem možnost in priliko, da se o tem prepričajo sami.

Postanite tudi Vi igralec »Jugoslovanske loterije«, podprite njene človekoljubne namene in se poizkusite v sreči!

IV. REDNO ZASEDANJE DELAVSKEGA SVETA

Na IV. rednem zasedanju dne 2. junija je DS obravnaval poročilo UO in Uredbo o plačah. Poročilo UO je podal **predsednik UO tov. Jasnič Dante**, v katerem je nakazal probleme, ki so se reševali na zadnjih 5 rednih sejah UO. Najprej je podal pregled družbenega plana za 4 mesece in analizo plačilnih fondov. Navedel je rezultate posameznih obratov v proizvodnji za te mesece, ki so vsi dosegli plan 100% ali celo več, razen elektropeči, jeklovleka in vzmeti. Posebej pa je obravnaval realno stanje plana prodaje oziroma izvrševanje zaključnic napram našim potrošnikom, ki znaša za I. kvartal v celoti 93%, po prioritetnem merilu pa le 86% in smo s 30. aprilom z ozirom na pogodbe in skupno odpremo v zaostanku za 4.602 toni. Analiza je ugotovila, da je samo za prioriteta vojna pojetja od 134 pogodb izdobljenih le 73, ostalih 61 pa v zaostanku. S tem nastajajo takozvani repi, ki se vlečejo skozi vse kvartale in pri kupcih vzbujajo upravičeno kritiko. Kot drastičen primer v tem pogledu navede s točnimi podatki valjarno 2400.

V analizi plačilnega sklada navede realizacijo plač za 4 mesece, kjer je razvidno, da smo za april realizirali plače v višini 60.500.000 dinarjev, kljub le dovoljenim 57.000.000 din. Strogi uredbi, ki ne dovoljuje prekoračiti plačilnega fonda, določenega na osnovi povprečja plač, se je zato mogoče izogniti le z izplačilom 95% akontacije na plače v mesecu maju in juniju, ker drugih sredstev ni mogoče dobiti. Možnost doplačila bo dana šele po 6 mesečnem obračunu in izkazanem višku plačilnega fonda, v kolikor ga bomo ustvarili z našo proizvodnjo.

UO je obravnaval tudi vprašanje delne razpustitve gradbenega oddelka, o čemer bo še odločal na osnovi zbranega materiala, vprašanje Jelenove stavbe, ki je z najemno pogodbo dana v izkoriščanje sindikatu in vprašanje ugodnega posojila francoske družbe Morell za nabavo nujnega materiala in strojev. UO je tudi obravnaval analizo visokih peči, kjer se je potrošnja koksa z ozirom na I. kvartal znatno znižala, kar je pripisati obratovanju kavperjev, saj daje zvišanje toplote zraka za vsakih 100° C že 5% manjšo potrošnjo koksa. Nadalje je v poročilu obravnavana tudi problematika kapitalne zgradnje na številnih objektih in napravah. Postavljeni so tudi gotovi roki za izvršitev posameznih del, kot n. pr. 29. november za začetek obratovanja parnega kotla, da bo v zimskih mesecih nemoteno obratovanje strojnice in turbogeneratorjev. Sforsirati je treba tudi tempo selitve predelovalnih obratov, da bo s 1. avgustom mogoče začeti graditev podaljška jeklarne. Gradnja družbenega standarda bo do konca leta predvidoma omogočila vselitev v 60 novih stanovanj. V nadaljnjem je UO na široko razpravljal tudi

o novi Uredbi o davku na plače in sprejel nekaj sklepov, ki jih predlaga Delavskemu svetu v potrditve.

Po poročilu UO se je razvila široka diskusija o vseh nakazanih problemih, kjer je bila posebno poudarjena zahteva po zmanjšanju nadur in akordov na minimum, zlasti ko je bila podrobno obrazložena Uredba o plačah. Pri tem imajo svojo važno vlogo prav obratni DS, ki naj pristopijo k realizaciji tarifnih postavk, k realnim akordom in zmanjšanju nadur, saj se bo vsak obrat obračunaval posamezno po svojem efektu dela.

Glavni direktor tovariš Ropret je podal analizo akordov za mesec marec, ki je dokaj kritična. Saj je n. pr. jeklovlek akorde presegel za 100%, družbenega plana pa ni dosegel. Nalog UO, da je treba pripraviti točen mesečni plan po postavkah tonaže, kvalitete, asortimana in zaključnic, na osnovi katerega se preračuna tudi akord, morajo vsi obratniki upoštevati, če ne bodo padli pod tarifno postavko. Glede povprečja plač ugotavlja, da se Narodna banka tega strogo drži in se bo zato do polletnega obračuna izplačevala 95% akontacija na tarifno postavko, ob polletni bilanci pa bi se z eventualnimi viški plačnega fonda po sklepu DS bodisi to nadoknadilo, ali pa bi ta višek odstopili za investicije ali prispevali LOMO in OLO.

Predsednik OLO Radovljica tov. Kristan se je dotaknil govoric v zvezi z Uredbo o plačah, češ, da se jemlje z njo iniciativa delovnega kolektiva in s tem hkrati tudi produktivnost. Na to uredbo je treba gledati s stališča celotne naše družbe, ne pa videti samo samega sebe. Uredba ima namen uravnovesiti plačne in blagovne fonde in s tem dati možnosti dviganja življenjskega standarda. Realizacija plačilnega obtoka v našem okraju je bila v letu 1951 presežena za 178.000.000 din, v letu 1952 pa izkazuje manjko za 267.000.000 din in za 6 mesecev leta 1953 manjko za 202.000.000 din, kar pomeni, da imamo odliv gotovine, ki je nastal zaradi povišanja plačilnega fonda in zvišanja pokojnin, ki so naraščale od 94 milijonov v letu 1951, na 399 milijonov v letu 1952 in na 257 milijonov samo v prvih šestih mesecih letošnjega leta. Ta problem se pojavlja v vsej državi, vzrok temu pa je v probijanju, nerealnem zviševanju plačilnih fondov, za katerimi zaostaja blagovna proizvodnja in denar nujno izgublja vrednost. Tov. Kristan tudi navede podatke o povprečju mesečnih plač za mesec marec po posameznih panogah, iz katerih je v primerjavi z lanskim in predlanskim letom viden znaten porast. Samo zvišanje plačilnega fonda še ne pomeni znižanja življenjskega standarda, temveč ravno obratno, saj bo to znižanje nujno povzročilo znižanje cen na trgu.

Glede vprašanja delitve viška plačilnega fonda, pa naj DS dobro razmisli in upošteva predvsem potrebo po gradnji stanovanj, kakor tudi amortizacijo hiš, ki ne dosega višine, potrebne za vzdrževalna popravila. Ob zaključku povdari, da funkcioniranje gospodarskih podjetij ni samo stvar podjetja samega, temveč tudi stvar širše komune in obratno, da mora tudi komuna razmišljati o razširjanju in reprodukciji v industriji.

Ob koncu so na predloge UO in predloge iznesene v diskusiji, sprejeti še sledeči sklepi:

1. Do polletnega obračuna se za mesec maj in junij izplača 95% akontacija na tarifno postavko.

2. Za gradnjo spomenikov padlim borcem NOV v našem okraju se OLO odobri dotacija v višini 3.000.000 din.

3. Za gradnjo spomenika žrtvam fašizma na Rabu se prispeva 500.000 din.

4. Ukinejo se vsa privatna dela v podjetju v prostem času.

5. Družinam smrtno ponesrečenih se do ureditve pokojnine izplačuje podpora, kar ureja UO.

S KONFERENCE SZDL OKRAJA RADOVLJICA

V nedeljo, 21. junija se je vršila na Jesenicah Okrajna konferenca SZDL. Izčrpno poročilo o delu SZDL je podal tov. M i r k o Z l a t n e r, v katerem se je uvodoma dotaknil sedanjega razdobja našega razvoja, ko naš celotni družbeni red pod vodstvom naše Partije prehaja iz administrativnega upravljanja na socialistično demokratično upravljanje. To razdobje daje pečat vsemu našemu delu in vsem pojavom in narekuje posebne okoliščine, ki so po svoje tudi slabo vplivale na naše delo. Na kratko je orisal naš razvoj od pojava prvih DS in ugotovil, da so naši proizvajalci dobili zavest, da so sami gospodarji, gospodarska dejavnost se je sprostila in postala bolj vsestranska in naš delovni človek in vse prebivalstvo je sproščenejše in svobodnejše, njihov patriotizem pa je močno porasel, kar dokazujejo velike javne manifestacije v preteklem letu, kakor tudi cela vrsta najrazličnejših in številnih prireditev.

K temu razpoloženju in zavesti je poleg našega novega gospodarskega sistema doprinesla tudi pravilna zunanja politika naše države, s katero je očuvana enotnost in neodvisnost naših narodov, obenem pa tudi dvignjen ugled naše države v svetu in velik idejni uspeh zmage socializma v svetu. V okviru te naše vsedržavne skupnosti pa je k temu vsemu po svoje prispevalo tudi prebivalstvo našega okraja pod vodstvom svojih političnih organizacij.

V našem okraju se je razvila v vseh občinah močna gospodarska dejavnost, ki jo v večini občinah spremlja živo kulturno prosvetno delo. Vse te uspehe pa po drugi strani spremlja neka gotova črnogledost na splošno. Jasno je, da trenutno celoten sistem družbenega upravljanja še ni zadostno urejen in se nahaja v razvojni fazi. Odtod tudi v zadnjem času resne slabosti v našem upravljanju in naši praksi, ki jih spremlja pojav rasti gotovih oblik birokratizma. Pojavlja se tudi nekakšna nezdrava pasivnost do dela v političnih organizacijah, ki ne pomeni sicer stranpoti od našega sistema in pripravljenosti zgraditi socializem, temveč ima svoje vzroke le v ozkosti posameznih organov, ki se zapirajo vase in odločajo brez delovnih množic. Vse to povzroča nekakšno nejasno razpoloženje, porast pritožb, pritaženo kritiko, osebnosti in čenče. Vzroki tega stanja so okoli problematike upravljanja v naših podjetjih in občinah.

Po občinah in organizacijah je cela vrsta neizvršenih ali slabo izvedenih nalog, v Delavskih sve-

tih, ki so osnova našega družbenega upravljanja, pa delo ni enovito ali pa komandira samo nekaj ljudi, kar ustvarja nezdrave pojme. Drugi problem je tarifna politika, kot so davki na plače, delitev dobička, problem fondov itd., okoli katerih je še vedno mnogo nerazčiščenih pojmov, ki negativno vplivajo na razpoloženje v delovnih kolektivih. Pravtako nerazčiščeni so pojmi o trgovini in gostinstvu v našem okraju, zlasti pa v našem kmetijstvu na vasi. Pri vsem tem pa ne gre zato, da je teh problemov veliko, temveč zato, da se ti problemi slabo in velikokrat tudi nepravilno rešujejo. Uredba o davku na plače je v podjetjih dokaj polovično sprejeta in vse težave z njo izvirajo še iz prvih tarifnih pravilnikov in dejstva, da je lažje sklepati o plači in položaju drugih kakor pa sebe. Ta davek na plače so nekateri skušali prikazati tudi kot izrazit ukrep naperjen proti delavcem, kar pa ni res, saj ima uredba samo namen omejiti porast plač in njen učinek bo viden na trgu še pred jesenjo tako pri kmetijskih proizvodih kakor tudi tekstilnem blagu. Gotovo pa je, da je ta davek na plače ena najtežjih nalog, ki je postavljena pred naše organizacije in delavske svete in bo rešena samo s pravilnim vodenjem proizvodnje in dosledno borbo za socialističen, pravičen in pošten odnos do vsakega in vseh.

Naslednji problem je delo ljudskih odborov komune, ki ima še precej nedostatkov. Naše občine niso samo organ državne administracije, temveč tudi nosilci najširšega samoupravljanja vseh nalog svojega terena. Značilna za naše občine je razbitost med podjetji, ustanovami in organizacijami. Tudi sam OLO se povrača pri svojem delu k birokratskim tendencam, vse delo preveč visi na posameznikih, premalo pa se naslanja na svoje poslance in svete. Prav značilno za delo občinskih odborov in OLO pa je, da nismo znali doseženih gospodarskih rezultatov razvijati v politične uspehe. Tudi Svet proizvajalcev še ni postal organ, ki bi znal vplivati na pereče probleme našega gospodarstva. Premostiti je treba jezo med podjetji in organi ljudske oblasti. Vse preveč je mišljenja, da delo ljudskih odborov ni politično delo, čeprav so prav ti nosilci socialistične politike. Pozabljamo, da so vsi člani ljudskih odborov, odgovorni funkcionarji in člani DS tudi člani SZDL, ki ji tudi morajo polagati račun o svojem delu. Zato se pojavlja čudna bolezen med funkcionarji in odgovornimi ljudmi v naših ljudskih odbo-

rih in forumih del. upravljanja, da se jih politika zelo malo tiče, češ, da je to le stvar ljudi, ki so slučajno izvoljeni v odbore SZDL. S tem pa so ti in taki nehali misliti kot politični ljudje in rezultati njihovega dela nimajo efekta. Ta bolezen se je zlasti prišla vodilnih tovarišev v našem gospodarstvu, saj prav današnja konferenca kaže, da jih tudi na tej konferenci ni, čeprav so bili povabljeni. Krepmo bo treba zdraviti to bolezen, tako, da bodo tovariši na odgovornih mestih v naši družbi najprej politični ljudje, zavedni komunisti ali člani SZDL, potem šele konkretno operativci na svojih delovnih mestih. Iz vseh teh vzrokov so bile tudi razne konference, občni zbori in razprave v zadnjem času pomanjkljive in enostranske.

Odločen boj je treba voditi tudi proti vsem negativnim in nergaškim elementom, ki so se začeli s svojo ozkostjo uveljavljati, naši zavedni ljudje pa ne znajo nastopati proti njim ali pa jih sploh ni. Pri tem je važna vzgojna naloga SZDL ne samo v obliki študija, temveč zlasti zagrizene borbe proti vsem negativnim in ozkim pojavom, borba, ki bo dobila svojo pravo smer in obliko le v tesnem sodelovanju med sindikatom, množičnimi organizacijami, kulturnimi in fizkulturnimi društvi pod okriljem SZDL.

Tovariš Zlatner se ob koncu dotakne še nekaterih problemov kot n. pr. rentabilnost za vsako ceno na račun drugega in četudi v škodo skupnosti, borba za lik našega novega človeka, pomanjkanje jasne razlike med članom SZDL in komunistom in zaključiti svoj referat s kratko analizo trenutnega mednarodnega položaja.

*

Za njim je podal poročilo o organizacijskem delu SZDL tov. Korošec, kjer je navedel 89 osnovnih organizacij SZDL, v katerih so izvršene volitve. V teh organizacijah je 178 odbornikov, od tega 85 delavcev, 12 kmetov, 58 nameščencev in 32 ostalih poklicev, 132 odbornikov ali 73% pa je članov ZK. Navedel je pomanjkljivosti dela občinskih odborov in osnovnih organizacij SZDL, zlasti v odnosu do vasi, kjer ni krajevnega ljudskega odbora in neza-interesiranosti do gospodarskih nalog svojega terena. Nato je v kratkem orisal delo naših ostalih množičnih organizacij in društev. Tako pri delu TD »Partizan«, ki jih je 16 v okraju, kakor tudi pri delu prosvetnih društev, ki jih je 21, od tega 6 »Svobod«, se občuti pomanjkanje dobrega vodstvenega kadra in sodelovanja zlasti delavske mladine v teh društvih. Dotaknil se je tudi dela ljudskih univerz, ki jih je 7 v našem okraju, in dela 18 knjižnic, ki jih obiskujejo predvsem ženske in mladina vse premalo pa moški in zlasti delavci. V okraju Radovljica je 26.540 članov SZDL, ki redno plačujejo članarino ali 85% vseh volilnih upravičencev. Predlagal je tudi zvišanje članarine na 10 din mesečno od 1. julija dalje. Ob koncu je podal še kratko finančno poročilo.

*

Po obeh poročilih se je razvila plodna diskusija, ki je še natančneje obdelala nekatere probleme, na-

kazane v referatih. Diskutanti so obravnavali vlogo organov delavskega upravljanja in ljudskih odborov pri vnašanju novih socialističnih odnosov v našem družbenem sistemu, o delu in povezavi SZDL na vasi z ljudskimi odbori pri reševanju vsem nalog, o aktivnih problemih in lepih uspehih pri delavskem upravljanju v gozdarstvu, o splošnem razvoju, problemih in obliki našega gospodarstva, o vprašanju zaposlovanja naših žena in izučene mladine, o vlogi in nalogah gasilstva, o kulturnoprosvetnih problemih in šolstvu. V diskusiji je tudi sodeloval član Izvršnega odbora SZDL za Slovenijo tov. Perovšek, ki je naglasil veliko zavest in polet ustvarjalnih sil našega delovnega ljudstva, obenem pa nakazal naloge SZDL, ki jo ima pri našem nadaljnjem razvoju in v borbi proti vsem demagoškimi pojmom naših sovražnikov, ki skušajo razbijati našo enotnost.

Po končani diskusiji je verifikacijska komisija izdala poročilo, iz katerega je razvidno, da je na konferenci od 201 delegata prisotnih 140 ali 70% delegatov, 27 ali 13% je upravičeno odsotnih, 34 delegatov ali 17 pa je neupravičeno odsotnih.

Po izglasovani razrešnici prejšnjemu odboru je bila predložena kandidacijska lista za Okrajni odbor SZDL Radovljica z 29 člani in nadzorni odbor s 6 člani ter izvedene volitve.

V novi okrajni odbor SZDL so bili izvoljeni:

Bertoncelj Ivan, dr. Benedik Janko, Bevc Miha, Bradič Danilo, Brun Viktor, Budja Milan, Cerkovnik Ivan, Dijak Franc, Dežman Minka, Eržen Jakob, Gazvoda Jože, podpolk. Hitejc Anton, Jensterle Albin, Jasnič Dante, Korošec Ivan, Koder Mara, Kopač Vinko, Kristan Milan, Novak Matevž, Pogačnik Franc, Simčič Angela, Šolar Anton, Tušar Ivan, Varl Jože, Vobič Jule, Zlatnar Mirko, Zupanc Martin, Žemva Ivan, dr. Žun Anton.

Izvoljene so bile še komisije za telesno vzgojo, za delo med ženami in za agitacijo in propagando. Konferenco je zaključil tov. Zlatner z besedami, v katerih je nakazal, da kritičen pregled vsega našega dela na konferenci narekuje razširitev in dejansko uveljavljanje demokracije in sprostitev zdrave kritike med ljudmi. Stojimo pred volitvami v republiško in zvezno skupščino, ki naj bodo nova manifestacija zvestobe in sproščenosti naših ljudi. Prebral je tudi predloge sekretariata 5 kandidatov za Republiški zbor in sicer: Bertoncelj Ivan, Jensterle A., Rus Jože, Božič Lojze in Zlatner Mirko, ter 5 kandidatov za Republiški svet proizvajalcev in sicer: Ropret Viktor, Jasnič Dante, Novak Matevž, Fajfar — eno mesto pa je še prazno za delavca Železarne Jesenice.

S tem je bilo zaključeno delo konference, ki je na podlagi svojega dela sprejela vrsto tozadevnih sklepov in poslala tudi pozdravne brzojavke predsedniku republike maršalu Titu in predsedniku vlade LRS tov. Mihi Marinku.

VEČ PAŽNJE ORGANIZACIJI OBRATOV

Organizacijo industrijskega podjetja smemo smatrati za uspešno takrat, če se nenehno razvija in prilagaja novim oblikam tehnološkega procesa, potrebam tržišča in izpremembam v strukturi družbe.

Med najosnovnejše izpremembe v območju organizacije industrijskih podjetij med obema svetovnima vojnama moramo šteti prehod iz empirike na znanstvene metode pri reševanju organizacijskih vprašanj. Napredne industrijske države so v tem pogledu storile že ogromno. To ne dokazujejo samo milijonske vsote, ki jih vlagajo v znanstvena raziskovanja organizacijskih oblik, temveč predvsem veliki materialni uspehi mnogih industrijskih podjetij, ki so pri reševanju organizacijskih problemov zamenjali empirične metode¹⁾ z znanstvenimi.

Po osvoboditvi se je tudi v naši državi, predvsem po podjetjih socialističnega sektorja skušala uvesti znanstvena metoda pri reševanju organizacijskih vprašanj. Ker so te nove metode forsirala v glavnem operativno-upravna vodstva (generalne ali glavne direkcije, uprave, komisije itd.) in včasih ne v posebno praktični ter razumljivi obliki, so delovni kolektivi po večini ob prehodu na samostojno upravljanje delno ali povsem zavrgli te pridobitve kot sestavne dele centralističnega birokratskega sistema v gospodarstvu. To se dobro vidi n. pr. na padcu pomena oddelkov za racionalizacijo, popolni ukinitvi oddelkov za statistiko in evidenco itd. Res, da se v novem gospodarskem sistemu morajo odpraviti zbirokratizirani in pretirano napihnjeni administrativni organi, nikakor pa ne more biti v interesu podjetja in kolektiva, če zaradi pomanjkljivih podatkov ne more pravilno in tekoče analizirati svojega poslovanja, če se zanemarjajo problemi racionalizacije in novatorstva in če se v reševanju organizacijskih vprašanj vračamo čisto na preživele metode empirike.

Pravilneje in bolj v duhu novega gospodarskega sistema bi bilo, da bi oblike znanstvenih metod prenesli na obrate, ki so bili in ostanejo osnovna gospodarska celica. Decentralizacija upravljanja industrijskih podjetij bo zadovoljivo izveden šele takrat, ko bo vsak obrat za sebe predstavljal ne samo samostojno obračunsko in upravno, temveč tudi ekonomsko mislečo enoto, ki bo delala po principu ekonomičnosti in na podlagi izračuna rentabilnosti.

Gospodarjenje v obratu predstavlja kompleks²⁾ pravilno med seboj povezanih elementov proizvodnje, proizvodnih sredstev in delovne sile, podoben kompliciranemu stroju, ki zahteva za pravilno delovanje strokovno vodstvo, primerno nego in neprestani nadzor. Kot pri stroju se tudi v gospodarskem organizmu obrata pojavljajo napake, ki imajo svoje

znake, svoje vzroke in naravno tudi čisto določene načine zdravljenja.

Da bi brat usposobili za samostojno delovanje v smislu principa ekonomičnosti, je potrebno v glavnem sledeče:

1. Temeljito vsestransko poznavanje obrata, njegovih pozitivnih in negativnih strani.

2. Nenehno analiziranje poslovanja. Pri tem se analize v glavnem delijo v: tehnične, ekonomsko-komercialne in splošno-upravne analize.

3. Iskanje novih organizacijskih oblik, predvsem upoštevajoč najnovejše ugotovitve domače in inozemske znanosti, ne da bi seveda popolnoma zamenjali izkušnje kolektiva samega. Običajno se prakticira tako, da preprostejše probleme rešujejo obratovodstva, težje pa domači ali tuji strokovnjaki, na osnovi zapažanj in ugotovitev kolektiva.

4. Sprovajanje novih načinov in organizacijskih oblik v življenje po predhodni konzultaciji vseh na problemu zainteresiranih oddelkov ali članov kolektiva in tekoče odstranjevanje ugotovljenih napak, njihovih vzrokov in posledic.

Paziti se mora, da se želja po samostojnosti ne izrodi v separatizem ali lokal-patriotizem posameznih obratov. Obrat je kljub vsej samostojnosti organski sestavni del podjetja. Vsaka sprememba v enem obratu, se nujno odraža tudi na strukturi in uspehu ostalih obratov ter podjetja kot celote. Posebno so škodljive bolne osebnosti ali obratne ambicije, ki preprečujejo pravilno kompleksno (celovito) gledanje, potrebno koordinacijo med posamezniki in obrati in povzročajo mnogokrat enostransko gledanje ter zaletelost pri reševanju organizacijskih vprašanj.

Pomanjkljivosti odn. napake, ki se pojavijo v kompleksnih analizah organizacijske strukture naših obratov so lahko:

a) Princiپielne ali generalne (splošne), ki so navadno v neposredni povezanosti s pomanjkljivostmi celokupnega podjetja in se samo v tem okviru morejo bravnovati.

b) Odvisne ali specifične (posebne), ki so karakteristične za posamezne obrate ali grupe obratov in zavisijo od specifičnih slabosti obratov, ki nastopajo zaradi neupoštevanja navodil uprave podjetja, slabe koordinacije, nestrokovnih organizacijskih prijemov, pomanjkljive kontrole izvajanja itd.

Oglejmo si nekatere drobne a najbolj pogoste napake in pomanjkljivosti, ki jih v večji ali manjši meri lahko najdemo po naših obratih:

1. Nepreglednost administrativnega poslovanja se opaža:

a) v pomanjkanju enotnega kriterija in jasnosti pri zadolžitvah na posameznih delovnih mestih;

b) v nesistematičnosti formulacij raznih zapis-kov;

c) v prepletanju kompetenc in zadolžitev na posameznih delovnih mestih.

2. Zaradi nesistematičnosti in nedoslednosti pri podeljevanju kompetenc in zadolžitev v obratu se

¹⁾ Empirična metoda = je način raziskovanja, ki se opira samo na izkustva in iz njih po analizi postavlja zakone.

²⁾ kompleks = skupek več predmetov, pojmov ali dejavnosti.

pojavlja neintenzivnost dela. S strožjo razmejitvijo zadolžitvev in s kontrolo storilnosti bi se administrativni in tehnični aparat mogel izdatno razbremeniti in zadolžiti s potrebnjšimi nalogami.

3. Personal po obratih pogosto nima jasne slike o svojih zadolžitvah in njih izvedbi, kar se delno lahko razlaga z nezainteresiranostjo pri delu ali s pomanjkljivo strokovno usposobljenostjo.

4. Mnogi podatki se po nepotrebnem prepisujejo, odn. knjižijo dvakrat ali celo trikrat, medtem ko se nasprotno mnogi važni zapiski v obratih sploh ne delajo.

5. Tehnični uslužbenci, kot so n. pr. mojstri, asistenti, itd. se izgublajo v čisto administrativnih, pisarniških poslih, zaradi česar zanemarjajo proizvodni proces, kontrolo dela in kvaliteto izdelkov.

6. Statistični podatki za iste pokazatelje iz dveh ali več obratnih virov se pogosto močno razlikujejo eden od drugega. Manjka medsebojna primerjava in kontrola podatkov. Pravtako se premalo kontrolirajo bremepisi drugih obratov, skladiščni podatki, produkcija, odprema itd.

7. Važna pošta, kot so n. pr. reklamacije in urgence kupcev se ne rešuje dovolj ekspeditivno. Pisma ostajajo po tedne v predalih obratnih uslužbencev.

8. Tehnološkemu procesu, njegovi racionalizaciji in obratnim študijam se posveča premalo pažnje. Ne izluščijo se osrednji problemi obrata, predvsem ozka grla ali za uspeh dela odločujoče delovne faze, katerih strokovno analiziranje bi moglo povečati uspeh obrata ali vsaj odpraviti mnoge pomanjkljivosti.

9. V kolikor se problemi tudi nakazujejo, mnogokrat manjka konsekvencnost v njih zasledovanju in reševanju. Dogaja se, da se tako o problemih raz-

pravlja na obratnih konferencah ali sestankih, ne pride pa do konkretnih zaključkov in ukrepov.

10. Personalni medsebojni odnosi so pogosto pomanjkljivi. Mesto plemenitega tekmovanja in medsebojne pomoči najdemo tiha nasprotovanja, neodkritost, zavist in destruktivno kritiko. Vse to vpliva negativno na uspeh in ugled podjetja.

11. Vprašanje naraščaja je posebno pereče. Pri mladih močeh se opažata dva ekstrema. Delno so popolnoma desinteresirani na strokovnem napredku in izvršujejo svoje delo mehanično in površno. Drugi, manjši del, kažejo sicer zanimanje za delo, vendar pri tem včasih neupravičeno zavračajo večjo strokovnost in izkušnost starejših delavcev, ter stremijo po hitrem, neutemeljenem napredovanju. Nasprotno se pa tudi pri starejših včasih pretirano poudarja njihova strokovnost, nenadomestljivost in nedosegljiva superiornost nad mlajšimi sodelavci.

Obratovodstva pogosto omogočajo take nenormalne odnose z nedosledno in nesistematično personalno politiko.

Vsako podjetje stremi za čim večjo produktivnostjo in rentabilnostjo. To je v interesu delovnega kolektiva in družbe. Doseže se pa samo na ta način, da se pomanjkljivosti neprestano ugotavljajo, priznavajo in skušajo odstraniti in odстранjujejo. Novejša taktika skrivanja glave v pesek, da napak ne bi videli, je prav tako škodljiva kot njih nepoznavanje. In če hočemo uspeti s podjetjem, moramo uspevati v obratu, osnovni celici našega gospodarstva. Spoznavati naše obrate, študirati njihovo strukturo in razvijati nove organizacijske oblike naj bo prva naloga naše ekonomske stvarnosti.

Dr. R. K.

NOVI POSTOPKI V PROIZVODNJI JEKLA

Izboljšanje kvalitete jekla s pomočjo Perrin-ovega postopka

Vsak postopek proizvodnje jekla, bodisi v martinski ali elektro peči, se v metalurškem oziru deli v dve fazi: v tako imenovano oksidacijsko in tej sledečo redukcijo periodo z desoksidacijo jekla. Obe te periodi sta za kvaliteto jekla najvažnejši obdobji proizvodnega procesa.

Kemične pretvorbe prvega obdobja so v pretežnem delu oksidacijske reakcije. Da te lahko potekajo s tehnično uporabljivimi hitrostmi, mora kopel vsebovati gotov presežek kisika. Tej oksidacijski periodi sledeče odstranjevanje kisika iz jekla, ki se v njem nahaja raztaljen v obliki železovega oksida, pa imenujemo — desoksidacija jekla. Ta mora biti čim popolnejša, kajti v jeklu zaostali železov oksidul je povod celi vrsti poslabšanj tehnoloških lastnosti jekla, pričenši od pojava staranja do loma v rdečem žaru.

Železov oksidul se iz jekla odstrani lahko na več načinov in sicer:

1. S pomočjo difuzije železovega oksidula iz kopeli v žilindro, katera vsebuje zelo majhno količino

železovega oksidula. Ta način desoksidacije imenujemo — difuzijska desoksidacija.

2. Z direktno pretvorbo železovega oksidula z elementi, ki imajo večjo afiniteto do kisika kakor železo, kot so to v glavnem mangan, silicij in aluminij. Te reakcije imajo za posledico tvorbo trdnih ali tekočih reakcijskih produktov.

3. Kot najpogostejše s kombinacijo obeh navedenih načinov.

Odstranitev železovega oksidula iz jekla, brez izločanja nezaželenih za kvaliteto jekla kvarnih oksidnih reakcijskih produktov, je mogoča le z difuzijo ali reakcijo z ogljikom. V vsakem drugem slučaju ostane večji ali manjši del kisika v obliki netopnih spojin (oksidov) kot suspenzija ali emulzija v jeklu. Ti v jeklu zaostali reakcijski produkti, pa so za kvaliteto jekla odločilnega pomena.

Iz kvalitetnih ozirov je najprimernejši način desoksidacije torej — difuzijska desoksidacija. Časovno pa ta način desoksidacije poteka zelo počasi. Pretvorbe med jeklom in žilindro so omejene na stično ploskev teh dveh faz in je časovni potek desoksida-

cije odvisen od difuzijske hitrosti železovega oksidula. Koncentracijsko izenačenje je zlasti počasno pri nizkih koncentracijah železovega oksidula v jeklu. Dalje je hitrost pretvorb med jeklom in žlindro odvisna tudi od velikosti stičnih ploskev jekla in žlindre, ali z drugimi besedami, od površine kopeli. Ker pa difuzijsko izenačenje med jeklom in žlindro daleko zaostaja za pretvorbami na samih stičnih ploskvah je hitrost pretvorb, razen površine kopeli, tudi v tesni vzročni zvezi z dolžino difuzijskih poti, ki so v metalurški peči identične globini kopeli.

Obe te vrednosti — površina in globina kopeli — imata pri vsaki peči neko določeno vrednost, katere ne moremo poljubno povečati odnosno pomanjšati preko gotove meje.

Povišanje desoksidacijske stopnje jekla na osnovi difuzijske desoksidacije pri istočasnem povečanju pretvorbene hitrosti med jeklom in žlindro, pa dosežemo pri žlindrino-reakcijskih postopkih. Karakteristika teh postopkov je ta, da z notranjim — emulzijskim premeševanjem jekla z reakcijsko žlindro dosežemo ogromno povečanje faznih mejnih ploskev med jeklom in žlindro pri istočasnem skrajšanju difuzijskih poti reagirajočih molekul na minimum. Na ta način potečejo metalurške reakcije do željenega ravnotežja v zelo kratkem času, praktično v nekaj sekundah.

Perrinov proces ali perriniziranje je ena od variant žlindrino reakcijskih postopkov. Praktično izvedemo perriniziranje na ta način, da vlijemo tekoče jeklo iz primerne višine 3—5 m v dobro pregreto ponovco, v kateri se nahaja tekoča, visokobazična, na metalnih oksidih revna reakcijska žlindra. Pri tem se doseže temeljito premešavanje jekla z žlindro in s tem zelo popolna desoksidacija, razžvepljenje in do gotove meje tudi čiščenje jekla v pogledu nekovinskih vključkov, posebno suspenzij, kremenčeve kisline, ki se v večji ali manjši meri nahaja v vsakem jeklu.

Prvi literarni podatki o Perrinovem procesu datirajo iz leta 1933 in sicer so bili objavljeni v »Revue Metallurgique« in istega leta tudi v reviji »Stahl und Eisen«. Prva Perrinova žlindra je imela namen odfosforovanja jekla, kajti sestav žlindre lahko poljubno spreminjamo in reguliramo tako, kakor je to za željene reakcije najbolj primerno. V današnjem času pa se perriniziranje uporablja predvsem za desoksidacijo in razžvepljenje bodisi martinskega, elektro in tudi konverterskega jekla. Za naše lokalne prilike in razmere je najinteresantnejše perriniziranje martinskega jekla, vsled česar se naslednji opis postopka in pri tem dobljenih rezultatov nanaša le na perriniziranje martinskega jekla.

Žlindro pripravimo in raztalimo v posebni peči. Za to se lahko uporablja različne vrste peči, kurjene s plinom ali nafto, v najpogostejšem slučaju pa elektro peči. Raztaljeno žlindro se vlije iz peči kakor že uvodoma rečeno v dobro pregreto ponovco in na njo v isto ponovco šaržo iz martinske peči.

Karakteristika Perrinovega desoksidacijske žlindre je njena nizka vsebnost železovega oksidula in istočasno tudi nizka koncentracija ostali metalnih oksidov.

Stopnja desoksidacije in razžvepljenja odnosno celoten efekt, ki se pri premešavanju jekla s to žlindro doseže, je odvisen od več faktorjev in sicer v glavnem od:

1. kemičnega sestava in lastnosti žlindre,
2. od količine žlindre,
3. od intenzivnosti — to je od samega načina premešavanja jekla z žlindro in
4. od količine martinske, v tem slučaju tako imenovane »parazitne« žlindre, v kolikor nehoti ob prehodu priteče z jeklom v ponovco.

Ad 1. — Praktično je optimalni sestav žlindre sledeč:

$\text{Al}_2\text{O}_3 = 32 \text{ do } 40\%$	$\text{CaO} + \text{Al}_2\text{O}_3 = 85\%$
$\text{CaO} = 50 \text{ do } 55\%$	razmerje $\text{CaO} : \text{Al}_2\text{O}_3$
$\text{SiO}_2 = \text{pod } 10\%$	okrog 1 : 4
$\text{FeO} = \text{pod } 1\%$	

Vsaka desoksidacijska žlindra vsebuje tudi gotovo količino reducentov, kakor ogljik, ferrosilicij in aluminij. Smoter tega je, da se stalno znižuje količina FeO v žlindri, ki prihaja v njo iz jekla in s tem omogoči nadaljno difuzijo (FeO) iz kopeli, sicer bi ta potek pri omejeni količini žlindre kmalu prišel do zastoja. Razen za potek željenih reakcij pravilnega kemičnega sestava, mora biti žlindra zadosti tanko tekoča, kar je pogoj za njeno reaktivnost. Temperatura žlindre naj se giblje v mejah od 1700—1750° C. V slučaju, da se žlindra pripravlja in tali v elektro peči, mora mešanica imeti tudi gotovo električno prevodnost.

Ad 2. — Količina žlindre se giblje med 3—5% od teže jekla in je odvisna od obratno tehničnih pogojev jeklarne, v zvezi z željenim učinkom.

Ad 3. — Jeklo naj teče v ponovco iz čim večje višine. Nekak praktični višinski minimum med prebodom in dnom ponovce je 3,5 m. Čim večji je padec tem učinkovitejša je reakcija. Pri majhnih višinah je treba efekt izenačiti z večjo količino žlindre. Jeklo naj ne pada v ponovco stalno na eno in isto mesto, temveč tako, da pride v dotik vedno s svežo žlindro.

Ad 4. — Izpolnitev tega pogoja, to je, da se pri prebodu jekla in žlindra iz peči ne mešata, zahteva posebne ureditve preboda in tehnike »odpiranja« peči, o čemer bo nekoliko več govora pri opisu praktičnega primera izdelave šarže. Čim priteče žlindra, je treba ponovco peljati izpod žleba. V slučaju, da priteče žlindra predčasno, ko je v peči še določena količina jekla, je seveda na ta način ta količina jekla izgubljena. Zeleti je torej, da žlindra priteče šele ob koncu preboda, ko je iztekla iz peči že celotna količina jekla.

V naslednjem opisani primeri izboljšave tehnoloških lastnosti jekla, razžvepljanja itd. se nanašajo na šarže izdelane v jeklarni S. A. John Cockerill — Seraing s/ Meuse, v Belgiji. Razen desoksidacijskih učinkov se pod vplivom Perrinove žlindre jeklo tudi razžvepla, ker se vsled pretvorb CaO s sulfidi tvori kalcijev sulfid, ki ostane raztaljen v žlindri. Stopnja razžvepljanja je razvidna iz tabele 1.

ANALIZA JEKLA IN ŽLINDRE PRED IN PO REAKCIJI

sarž		Analiza jekla					Analize žlindre					
		C	Mn	Si	S	P	CaO	SiO ₂	FeO	MiO	Al ₂ O ₃	S
2939	pred				0.037		56.35	4.60	0.20	0.02	37.78	0.116
	po	0.31	0.68	0.25	0.016	0.019	51.38	9.80	1.60	1.82	30.87	0.665
2954	pred				0.029		54.95	3.60	0.50	0.05	39.95	0.256
	po	0.40	0.77	0.29	0.013	0.007	49.70	8.80	1.10	0.70	36.13	0.715
2962	pred				0.040		55.09	4.30	0.50	0.08	38.68	0.255
	po	0.26	0.73	0.28	0.010	0.021	49.70	9.70	0.70	0.67	35.72	0.877
1790	pred				0.043		53.44	4.40	1.00	0.08	40.15	0.165
	po	0.28	0.69	0.32	0.014	0.016	49.42	9.60	0.70	0.59	36.55	0.946
1813	pred				0.022		51.90	3.60	0.40	0.08	42.92	0.242
	po	0.38	0.78	0.30	0.010	0.011	47.25	11.40	1.20	0.99	35.51	0.057
1837	pred				0.036		49.00	7.00	0.60	0.24	41.83	0.258
	po	0.26	0.74	0.26	0.017	0.020	45.99	10.00	1.00	1.05	38.36	0.836
2076	pred				0.044		52.92	5.20	0.60	0.08	39.23	0.297
	po	0.28	0.66	0.26	0.017	0.011	48.30	9.60	2.00	1.90	34.69	0.786
2090	pred				0.040		54.72	2.00	0.50	0.08	40.88	0.253
	po	0.27	0.77	0.33	0.018	0.015	49.49	5.50	1.70	0.45	35.21	0.637

Po svojem kemičnem sestavu odgovarjajo v tabeli navedene šarže normiranim vrstam konstrukcijskega jekla C 25 do C 35. Končna analiza žvepla v SM jeklu pred mešanjem z žlindro v ponovci (proba je vzeta iz prebodnega žleba), se giblje od 0.030 do 0.045% žvepla (v enem primeru 0.022% S). Proba vzeta pri vlišanju šarže, torej po končani reakciji, pa vsebuje od 0.010 do 0.020% S. Stopnja razžveplanja znaša od 50 do 70% z ozirom na prvotno vrednost. Martinsko jeklo se pri tem načinu dela v pogledu vsebnosti žvepla v ničemer ne razlikuje od pravega elektro jekla.

Desoksidacija in razžveplenje pa nista edini prednosti tega načina izdelave jekla. Perrinova žlindra istočasno tudi mehansko izpere iz jekla del v njem se nahajajočih fino suspendiranih vključkov kremenčeve kisline, ki kvarno vplivajo na kvaliteto jekla. Količina teh suspenzij v jeklu seveda ni konstantna in je odvisna od prehodne desoksidacije. Kvaren vpliv te submikroskopske megle v jeklu se izraža zlasti v poslabšanih mehanskih lastnostih predvsem žilavosti jekla. Razlika v mehanskih lastnostih med SM jeklom in isto vrsto jekla proizvedenega po Perrinovem postopku, je razvidna iz primerov, navedenih v tabeli 2.

MEHANSKE LASTNOSTI SM JEKLA Z IN BREZ PERRIN POSTOPKA

		Analiza					Mehanske lastnosti			
		C	Mn	Si	S	P	Trdnost	Meja iztezanja	Raztezek	Žilavost
							kg/mm ²	kg/mm ²	%	kgm cm ²
2811	S.M.	0.38	0.39	0.32	0.030	0.019	63.40	37.90	18.0	5.12
1245	Jeklo	0.30	0.82	0.27	0.036	0.029	50.90	32.80	17.3	5.00
2641		0.41	0.75	0.35	0.033	0.023	60.50	30.00	12.6	2.12
2704		0.24	0.75	0.31	0.034	0.022	50.90	30.70	16.0	7.12
1526	Perin	0.34	0.83	0.33	0.015	0.016	58.80	33.90	21.60	7.12
1694	proces	0.26	0.93	0.29	0.022	0.21	50.90	32.80	24.50	6.25
2875		0.41	0.88	0.38	0.012	0.011	60.00	33.90	20.20	6.87
1738		0.25	0.78	0.30	0.014	0.024	51.50	33.90	21.30	7.75

Iz poslednjih 2 vertikalnih rubrik je razvidno za koliko se zviša raztezek in žilavost jekla iste vrste z in brez izpiranja z reakcijsko žlindro.

Izložki SiO_2 na mejah primarnega zrna so tudi eden od vzrokov, ki vplivajo na predelavnost jekla v toplem stanju. Praksa potrjuje, da je jeklo, izdelano po Perrinovem procesu vsled povišane stopnje predelavnosti, pri kovanju ali valjanju manj občutljivo od iste vrste običajnega SM jekla.

Iz vsega opisanega je razvidno, da se lastnosti po Perrinovem procesu izdelanega SM jekla približujejo vrednostim elektro jekla.

Sam proces izdelave jekla v SM peči ne zahteva nobenih sprememb v pogledu desoksidacije ali legurnih dodatkov. Pri SM jeklu leži prednost Perrinovega procesa manj v skrajšanju časa trajanja šarže in več v povišanju kvalitete jekla.

Izpeljava tega postopka v praksi zahteva gotove dodatne in posebne ureditve jeklarne in gotovo mnogo praktične izkušnje.

Za taljenje žlindre se uporablja normalno obločena elektro peč. Dno in stena peči so phani iz grafitne Söderberg mase. Obok je iz šamote. Vzdržnost peči je sorazmerno majhna.

Vložek je sestavljen iz apna in aluminata ali apna in dela že enkrat uporabljene žlindre. Apno mora biti dobro žgano (žarozguba max. 3%) in mora vsebovati čim manj SiO_2 in ostalih primesi, predvsem MgO (CaO ca 90%, MgO max. 2%, $\text{SiO}_2 + \text{R}_2\text{O}_3$ max. 5%). Aluminat (imenovan tudi kalcinirani bauxit) je spojina apna in bauxita, iz katerega je odstranjeno železo. Analiza aluminata se giblje v sledečih mejah:

$\text{CaO} = 20 \text{ do } 25\%$	$\text{SiO}_2 = 2 \text{ do } 3\%$
$\text{Al}_2\text{O}_3 = 55 \text{ do } 60\%$	$\text{FeO} = \text{do } 1\%$

V slučaju, da se uporablja bauxit, mora biti ta primerno čist, ker žlindra ne sme vsebovati več kot 1% FeO (v skrajnem slučaju se kot vložek uporablja lahko tudi čista glinica). Teža vložka za 60 ton jekla znaša približno 2550 kg (ali 4.25%), v razmerju 1500 kg aluminata, 1000 kg apna in 50 kg koksa ali:

1800 kg stare že rabljene žlindre, 700 kg svežega apna in 50 kg koksa. Na osnovi analize raztaljene žlindre (FeO) se regulira še dodatek aluminija in CaSi v žlindro. Žlindra mora biti močno pregrata. Vlije se v ponovco in z žerjavom prenese pod prebod martinske peči. Časovni interval med prebodom žlindre in jekla mora biti čim krajši, kolikor je to najnujnejše potrebno za samo manipulacijo s po-

novco in odpiranje preboda. Zato mora stati tudi SM peč in peč za taljenje žlindre v eni vrsti druga poleg druge s prebodom pod isto žerjavno progo.

Da se prepreči pri prebodu mešanje martinske žlindre z jeklom in onemogoči, da pride žlindra v ponovco, mora biti predvsem prebod majhen. To zahteva posebno tehniko vzdrževanja in odpiranja preboda. Pred samim prebodom se zapre tudi plin in zrak, da se žlindra zgosti. V peči se napravi pred prebodom baraža iz apna in dolomita, ki zadržuje žlindro pred prebodno odprtino. V nekaterih jeklarnah potegnejo iz SM peči pred prebodom tudi del žlindre.

Kot resume vsega opisanega so v kratkem ponovljene prednosti perriniziranja naslednje:

1. Jeklo vsebuje izredno nizke količine kisika in žvepla, to je za kvaliteto jekla dveh nezažljenih elementov.
2. Perrinova žlindra mehansko izpere iz jekla fino dispergirane suspenzije SiO_2 in Al_2O_3 in se torej poveča s tem tudi stopnja čistoče jekla ne samo v kemičnem oziru, temveč tudi v pogledu nekovinskih vključkov.
3. Izboljšajo se tehnološke lastnosti jekla, zlasti raztezek in žilavost.
4. Poviša se stopnja predelavnosti jekla v toplem stanju in pri krom-nikelskih jeklih zmanjša nagnjenost k napustni krhkosti.
5. Perrinov postopek omogoča v martinski peči izdelovati vse one vrste jekla (izvzemši visoko legiranih), ki so predstavljale dosedaj program elektro peči. V tem leži tudi ekonomija procesa, ker se na ta način pri znižanih proizvodnih stroških zvišuje vrednost proizvodnje.

Iz navedenih rezultatov je razvidno, da bi bilo pravilno izvršeno perriniziranje učinkovito sredstvo za izboljšanje kvalitete jekla, posebno z ozirom na razžveplanje. Žveplo v jeklu je v večji ali manjši meri spričo razpoložljivih goriv akuten problem, vseh naših jeklarn. To stanje se bo verjetno pri uporabi domačega koksa še poslabšalo. V zvezi še z ekonomskimi prednostmi, ki jih ta proces nudi, naj tega načina izdelave jekla naše železarne ne prezro.

Vendar pa ta postopek v celoti v nobeni naših železarn trenutno ni takoj izvedljiv, zlasti ker ne razpolagamo s pečmi za taljenje žlindre in ker so elektropeči, ki bi lahko služile za taljenje žlindre prostorno ločene od SM peči.

Ta sestavek naj bo le napotek v okviru izdelave projektov za pravilno modernizacijo naših jeklarn.

Terseglav V.

Upoštevaš vedno predpise higiensko-tehnične zaščite?

„Strogo zaupno: si že slišal?“

Klepetave tete so resnično zlo človeštva. Še hujše zlo, ki se ga ne da zlepa, temveč samo zgrda odpraviti pa so klepetavi moški. In teh, kakor bi mislili, da so le redki, jih vendarle ne manjka.

Zanje sledeča kitajska zgodba ne velja, ker so neozdravljivi, ostalim pa bo le morda dala misliti. Srečata se dva Kitajca.

»Ravno prav, da te srečam«, pravi prvi. »Povedati ti moram nekaj silno važnega o tvojem...«

»Počakaj malo, preden začneš!« ga ustavi drugi. »Povej mi, pa si to, kar mi misliš povedati, že presegal?«

»Presegal? Ne vem kaj misliš?«

»Vprašam te, ali si to, kar mi misliš povedati, že presegal skozi tri sita?«

»Skozi kakšna tri sita?« se čudi prvi.

»Prvo sito je sito resnice!« nadaljuje drugi. »Si

prepričan, da je vse, kar mi misliš povedati, tudi resnično res?«

»No ja... natanko ne vem, nisem bil zraven. Kot sem slišal od drugih...«

»Potem si vsaj rabil drugo sito. Je to, kar mi misliš povedati, za kogarkoli toliko koristno, da bi hotel na vsak način povedati?«

»Ne vem... Koristno? Pravzaprav ne.«

»Skozi tretje sito pa si sigurno presegal svojo vest. Skozi sito dobrote!«

»Sito dobrote?« ponovi prvi, zardi in prizna: »Ne! Na to nisem niti pomislil.«

Pa pravi drugi:

»Če to, kar mi misliš povedati, ni najbrže niti res, niti komurkoli koristno in niti dobro, potem sploh nočem slišati!«

In odšel je svojo pot.

REZULTATI PROIZVODNJE ZA MESEC MAJ

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA ZA MAJ 1953

Skupna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvršitve v %	
	Družbeni plan količina	Definitivni pl. količina
Plavž	96.6	96.6
Martinarna	103.7	100.-
Elektropeč	108.9	105.3
skupaj:	101.-	98.7
Težka proga	109.9	105.1
Lahke proge	109.8	109.8
Žična valjarna	111.5	102.5
Valjarna 2400	123.1	113.2
Valjarna 2200	102.2	102.2
Valjarna 1300	96.-	88.1
Jeklovlek	118.-	118.-
skupaj:	110.2	105.2
Hladna valjarna	102.-	116.-
Žičarna	141.-	120.1
Vzmeti	120.2	110.3
Žebeljarna	142.5	105.1
Cevarna	107.5	103.2
Varilna žica	161.2	118.2
skupaj:	128.-	114.-
Siva livarna	107.-	107.-
Jeklo livarna	91.9	91.9
skupaj:	105.-	105.-
Opekarna	92.-	92.-
Železarna skupaj:	105.6	101.8

Družbeni plan po količini 105.6%
po vrednosti 108.7%

Definitivni plan po količini 101.8%
po vrednosti 103.5%

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA OD JANUARJA DO MAJA 1953

Skupna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvršitve v %	
	Družbeni plan količina	Definitivni pl. količina
Plavž	99.8	101.9
Martinarna	106.-	104.4
Elektropeč	93.8	93.1
skupaj:	103.4	103.2
Težka proga	109.-	107.-
Lahke proge	114.1	113.5
Žična valjarna	107.1	102.-
Valjarna 2400	111.8	109.2
Valjarna 2200	103.-	103.-
Valjarna 1300	105.8	104.-
Jeklovlek	91.3	93.3
skupaj:	109.5	107.3
Hladna valjarna	141.1	121.-
Žičarna	116.-	107.-
Vzmeti	102.-	100.-
Žebeljarna	145.3	126.-
Cevarna	114.5	109.8
Varilna žica	124.5	111.-
skupaj:	122.5	112.6
Siva livarna	104.-	104.-
Jeklo livarna	118.-	118.-
skupaj:	106.2	106.2
Opekarna	106.-	106.-
Železarna skupaj:	106.8	105.4

Družbeni plan po količini 106.8%
po vrednosti 108.5%

Definitivni plan po količini 105.4%
po vrednosti 106.2%

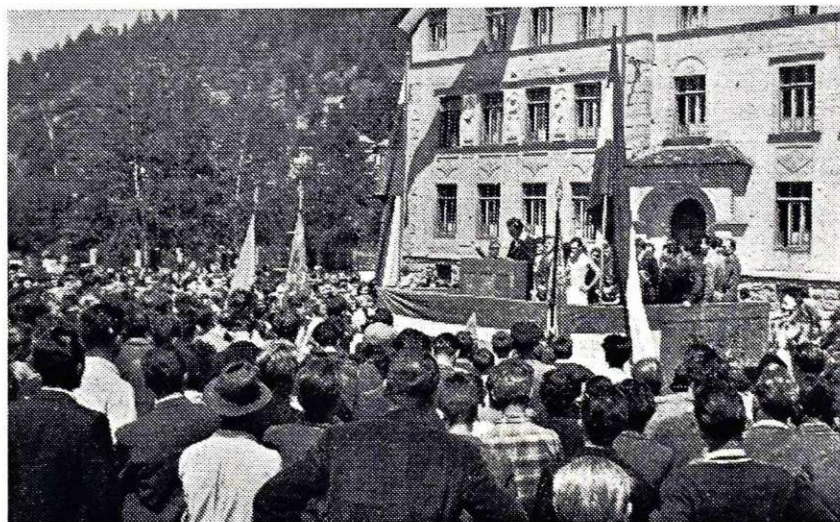
IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA ZA MAJ 1953
Blagovna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvršitve v %	
	Družbeni plan količina	Definitivni pl. količina
Plavž	—	—
Martinarna	—	—
Elektropeč	—	—
Težka proga	67.6	67.6
Lahke proge	101.4	101.4
Žična valjarna	107.8	85.1
Valjarna 2400	121.-	132.-
Valjarna 2200	92.9	104.6
Valjarna 1300	96.-	88.1
Jeklovlek	118.-	118.-
skupaj:	104.1	100.1
Hladna valjarna	102.-	116.-
Žičarna	129.2	127.-
Vzmeti	120.2	110.3
Žebljarna	142.5	105.1
Cevarna	107.5	103.5
Varilna žica	161.2	118.2
skupaj:	121.5	113.5
Siva livarna	—	—
Jeklo livarna	57.3	57.3
skupaj:	57.3	57.3
Opekarna	96.1	96.1
Železarna skupaj:	106.9	102.4
Družbeni plan po količini	106.9%	
po vrednosti	108.7%	
Definitivni plan po količini	102.4%	
po vrednosti	103.7%	

**IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
OD JANUARJA DO MAJA 1953**
Blagovna proizvodnja

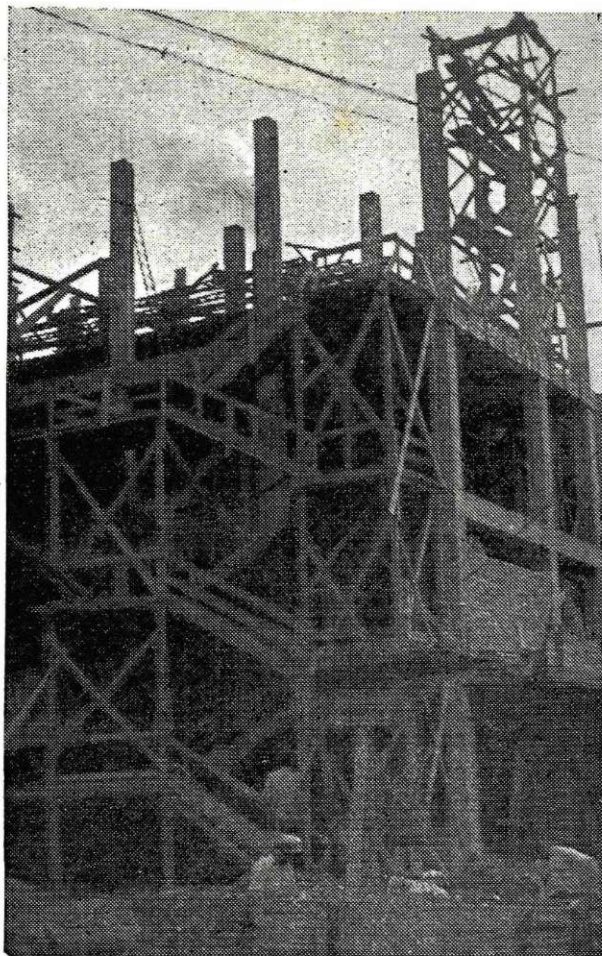
Obrat:	Indeks izvršitve v %	
	Družbeni plan količina	Definitivni pl. količina
Plavž	—	—
Martinarna	—	—
Elektropeč	—	—
Težka proga	127.-	113.8
Lahke proge	114.-	113.5
Žična valjarna	118.9	110.9
Valjarna 2400		
Valjarna 2200	104.-	105.5
Valjarna 1300	105.8	103.9
Jeklovlek	91.3	91.3
skupaj:	111.-	109.2
Hladna valjarna	141.-	121.-
Žičarna	107.-	100.1
Vzmeti	102.-	100.-
Žebljarna	145.3	126.-
Cevarna	114.5	109.8
Varilna žica	124.5	111.-
skupaj:	118.6	111.7
Siva livarna	—	—
Jeklo livarna	43.3	43.3
skupaj:	43.3	43.3
Opekarna	122.2	122.2
Železarna skupaj:	112.9	110.1
Družbeni plan po količini	112.9%	
po vrednosti	111.9%	
Definitivni plan po količini	110.1%	
po vrednosti	108.8%	

Mladinski festival —
Otvoritev Mladinskega festi-
vala se je vršila ob priliki pri-
hoda Titove štafete na Jese-
nice 19. maja dopoldne

ZA NOVO KALORIČNO CENTRALO

X

Vsak lahko opazi živo gradbeno delavnost okoli naše kalorične centrale in razdelilne trafo-postaje. Gradi se velik dimnik, na nasprotni strani pa dokončuje stavba, ki bo takorekoč najvišja zidana stavba v našem podjetju. Vsakdo pa ne ve, čemu ta delavnost podjetja »Gradiš« in njegovih delavcev na tem mestu zato na kratko povejmo.

Naše podjetje zlasti v zimskih mesecih močno trpi na pomanjkanju pare, tako za pogon, kakor proizvodnjo toka in samo ogrevanje. Zato je bilo že dolgo časa postavljeno vprašanje novega parnega kotla z zmogljivostjo, ki bi krila te potrebe. In zato se je pristopilo k razširitvi, novogradnji in preureditvi dosedanjih tozadevnih naprav, ki se bodo v daljšem razdobju razširile tudi na vse ostale oddelke naše kalorične centrale in razdelilne trafo postaje. Za enkrat je najvažnejši novi kotel z vsemi potrebnimi napravami. Nov parni kotel sistema Balcok-Wilcox, ki smo ga dobili iz reparacij, bo imel 450 m² ogrevne površine in bo z njim na uro izparjenih 30 ton vode v paro s pritiskom 25 atm. Kotel se bo kuril s plavžnim plinom in dodatno s premogovim prahom. H kotlu takorekoč spada tudi novi dimnik, ki bo visok 70 m. Vzporedno z novim kotlom bo zgrajena tudi nova vodarna za kotlovno vodo, t. j.

naprava za omehčanje vode in izločitev vseh škodljivih sestavin apnenca in kisika, ki bo za polovico večja od dosedanje. V novo zgrajeni stavbi bo ta vodarna nameščena skupno s črpalnico za napajanje kotla, v stari vodarni pa bo montiran kotel. S temi novimi napravami bomo krili vse potrebe po pari produktivnih in energetskih obratov. Te potrebe so v našem podjetju iz leta v leto večje, saj novi obrati kot so kavperji in predelovalni obrati potrebujejo vedno več nove pogonske sile. Posebna ekonomična pridobitev bo to, da bo para najprej gnala s 25 atm turbo-generatorje, potem se bodo šele transformirale na 5 atm pritiska za ostale potrebe. Nova kalorična centrala bo šla v pogon predvidoma 29. novembra letos, saj bo le tako rešeno vprašanje rednega in izboljšane obratovanja v zimskem času, v katerem je do sedaj zaradi pomanjkanja pogonske in električne energije prišlo vedno do za vse naše podjetje škodljivih nerednosti in zastojev. In še to: Vsa montaža kotla, vodarne in ostalih naprav bo izvedena z domačimi strokovnjaki in delavci, pravtako pa bo tudi vsa oprema, razen malenkostnih armatur, izdelana doma!

Tudi naš delovni kolektiv je izdelal vrsto igrač našim najmlajšim za otroški sejem

JESENIŠKE ŠOLE SO LAHKO PONOSNE NA UČNE USPEHE

Šolsko leto 1952-53 je pri kraju. Minilo je kaj hitro in skoraj bodo pozabljene težave istega, kajti počitnice so tu. Oni, ki so zaključile to ali ono šolo, bodo stopili v izbrani poklic in začeli drugi del svoje življenjske dobe, večina pa se bo v počitnicah odpočila, osvožila in pripravila za nadaljni študij.

Tudi na šolah industrijskih Jesenic so zaključili s poukom začetkom junija, z zadnjimi izpiti pa v minulih dneh. Uspeh posameznih šol je vsekakor zanimiv in se ga je vredno ogledati. Z vsakoletnim spremljanjem učnih uspehov na jeseniških šolah, se lahko ugotavlja viden napredek vseh jeseniških šol, kar je zasluga posameznih šol, njenih predavateljev, pa tudi učencev in dijakov ter njihovih staršev.

Jeseniška osnovna šola, ki ima 572 učencev in štiri razrede s 15 oddelki, je učni uspeh od lanskega na letošnje šolsko leto znatno izboljšala. Razred je izdelalo 495 učencev, ali 80.8%. Lep porast je učencev, ki so razred izdelali, pa tudi v dobrih ocenah. Tako je bilo koncem letošnjega šolskega leta na jeseniški osnovni šoli 136 odličnih, 142 prav dobrih, 140 dobrih, 77 zadostnih in 77 nezadostnih učencev. Tako dober uspeh je bil dosežen tudi zaradi tesnega sodelovanja šole, oblasti in staršev. Poleg citiranih učnih uspehov se šola ponaša z dobro pionirsko organizacijo in s pionirskim pevskim zborom.

Gimnazijo, ki ima v skupnem 21 razredov-paralelk, je obiskovalo 711 dijakov oz. dijakinj. Razred je izdelalo 372 ali 47%. Vsega je bilo koncem leta odličnjakov 8, prav dobrih 46, dobrih 165, zadostnih 113 in nezadostnih 379. 214 dijakov t. j. 30% od vseh ima popravni izpit, padlo pa jih je 164 ali 23%. Višja gimnazija je od nižje znatno boljša. Izmed 149 višješolcev je izdelalo razred 88 dijakov ali 60%, dočim je izdelalo od 562 nižješolcev le 244 dijakov ali 43.5%. Višji tečajni izpit je položilo 9 dijakov oz. dijakinj, od teh 1 z odlič-

nim, 4 s prav dobrim in 4 z dobrim uspehom. Največje preglavice jim dela matematika, pa tudi slovenščina in angleščina. Poleg utrjenega stanja in ostrega kriterija pri ocenjevanju, je jeseniška gimnazija znana po pionirskem pevskem zboru in gledališki družini, ki žanjeta vsako leto s svojimi nastopi veliko priznanje.

V zgradbi gimnazije ima tudi glasbena šola svoje prostore. Ima nad 100 gojencev, od katerih se uči violino 28, klavir 60, violončelo 2, kontrabas 2, ostali pa pihala, trobila in solopetje. Vsakoletne javne produkcije gojencev dajejo šoli vse večji ugled, kar je prav gotovo zasluga predavateljskega zbora. Z dobrim delom se je jeseniška glasbena šola uvrstila na tretje mesto nižjih glasbenih šol v Sloveniji. Uspeh glasbene vzgoje, ki so jo dobili gojenci s šolanjem na tem zavodu je tudi šolski godalni in simfonični orkester.

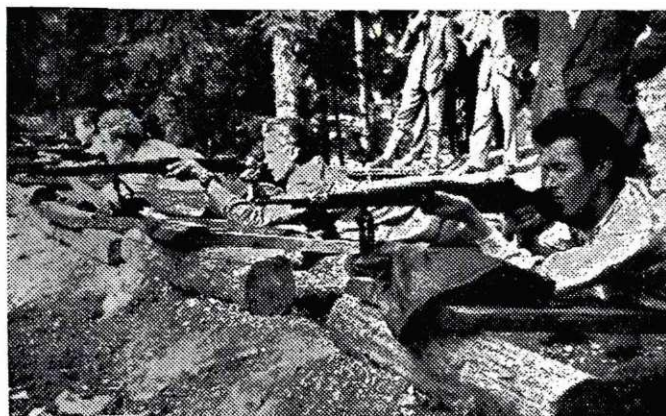
Med strokovne šole spada Metalurška industrijska šola, ki izučuje učence v strokovne delavce metalurške stroke. V letošnjem šolskem letu je bilo na šoli 262 učencev. Razred je izdelalo 77% ali 203 učencev. Po ocenah je bilo odličnih 21, prav dobrih 54, dobrih 114, zadostnih 14 in nezadostnih 59. Zaključni izpit je položilo 65 učencev, od tega 8 učencev odlično, 20 prav dobro, 35 dobro, 2 zadostno, 6 pa jih je na izpitu padlo. Tudi ta šola je dosegla v letošnjem šolskem letu priznanje in doslej najboljše učne uspehe, kar je zasluga predavateljskega zbora, pa tudi staršev, ki se na roditeljskih sestankih seznanijo z učnimi uspehi svojih otrok in na ta način sodelujejo pri vzgoji. Poleg učnih uspehov skrbi šola tudi za kulturno udejstvovanje učencev, saj imajo na zavodu moški pevski zbor, ženski oktet, tančurški in recitacijski zbor in gledališko družino. Prav vsi so bili v teku šolskega leta marljivi, kar so dokazali z raznimi nastopi in še dokazujejo z gostovanjem Gogoljevega »Revizorja«.

Tudi Vajeniška šola z 112 učenci in učenkami je omembe vredna. Vajenci, ki se uče svoje obrti pri raznih

Veliko veselja je bilo na Otroškem sejmu za naše najmlajše, katerih sreča in njihova lepša bodočnost je prva skrb in dolžnost nas vseh

mojstrih na Jesenicah in v bližnji okolici, so pokazali letos na šoli lepe uspehe; to je ugotovila tudi republiška inspekcija in priznala jeseniško Vajeniško šolo za eno najboljših v vsej Sloveniji. Na tej šoli je izdelalo razred 76,8% ali 109 učencev oz. učenk. 13 je bilo odličnih,

Mladinski festival — Naša mladina se uri tudi v streljanju, dobro se zavedajoč vseh dolžnosti, če bi bilo treba braniti domovino

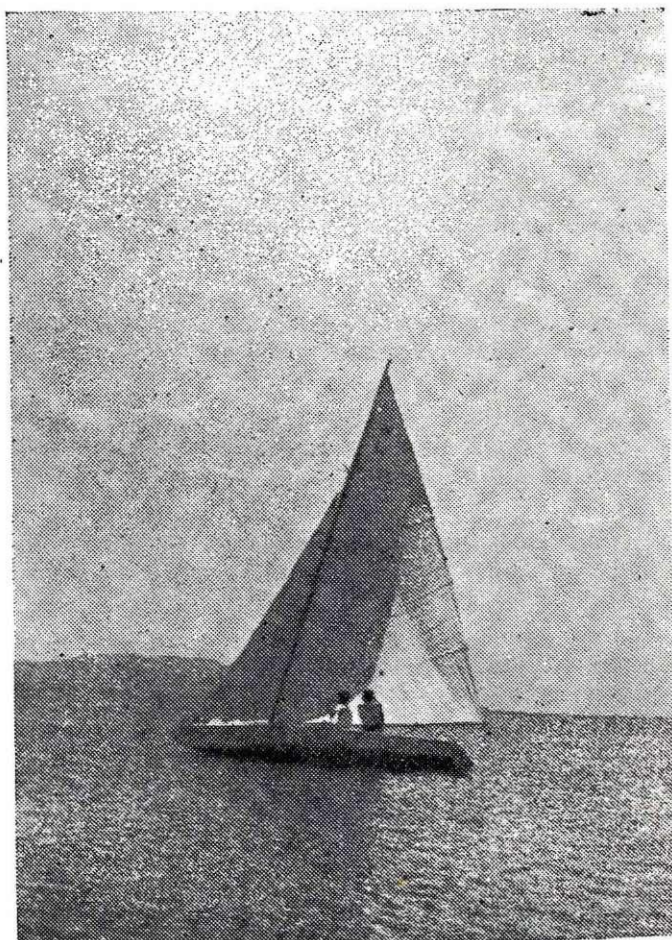
11 prav dobrih, 43 dobrih, 16 zadostnih in 26. nezadostnih. Šolo je dokončalo 119 vajencev in vajenk raznih strok. Od tega 5 z odličnim, 6 s prav dobrim, 6 z dobrim, 1 z zadostnim uspehom, 1 pa ima popravni izpit. Razstava del vajencev, ki je bila odprta v tednu »Dnevu učencev v gospodarstvu« in akademija na predvečer praznika učencev sta pokazali jeseniški javnosti tako strokovno sposobnost učencev, kakor tudi dostojno višino njihovega kulturnega udejstvovanja.

In zadnja, edina tovrstna šola v državi, je Metalurški delavski tehnikum Železarne Jesenice, ki je prešla l. 1953 pod budžetiranje Železarne Jesenice. Žal se ukinja in so obstojali v tekočem šolskem letu le še drugi, tretji in četrti razred. Koncem letošnjega šolskega leta je bilo na šoli 65 slušateljev. Od teh je razred izdelalo 75% ali 49 slušateljev. V skupnem je bilo 6 odličnih, 16 prav dobrih, 26 dobrih, 1 zadosten in 16 nezadostnih s po enim ali dvema popravnicama izpitoma. Od vseh treh razredov je bil najboljši četrti, kjer so izdelali vsi brez nezadostne ocene in so tudi bili vsi prepuščeni k diplomskemu izpitu. Na diplomskih izpitih, ki so trajali od 15. do vključno 27. junija, so pokazali skoraj vsi slušatelji izredno visoko znanje. Predvsem dobri so bili v strokovnih predmetih. V drugem polletju IV. letnika je predpisana za slušatelje tehnikuma izdelava preddiplomske naloge. Te so izdelali zelo dobro, četudi so bile po mnenju inšpektorja šole univ. prof. ing. Fettiha zelo zahtevne in v mnogih primerih enake diplomskim delom na fakulteti. Povprečna ocena preddiplomskih del je več kot prav dobra. Pa tudi diplomske naloge so pisali povprečno s prav dobrim uspehom. Končni uspehi na diplomskem izpitu so zadovoljivi, saj so diplomirali kljub izredni zahtevnosti izpitne komisije vsi in dosegli sledeče uspehe: odlično 3, prav dobro 8, dobro 11 in zadostno 2. Tudi letošnje šolsko leto so diplomirali na jeseniškem delavskem tehnikumu poleg jeseniških tudi kandidati iz Zenice, Siska in Štor. Letošnji diplomski izpiti na Metalurškem de-

lavskem tehnikumu na Jesenicah ponovno dokazujejo, da ta šola, ki se sicer ukinja, ni nerentabilna in v breme našim železarnam in da bodo v prihodnjih letih obratni tehniki te šole našim metalurškim podjetjem brez dvoma mnogo koristili. Za tako zadovoljive uspehe gre poleg predavateljskemu zboru, ki ga sestavljajo najboljši strokovnjaki Železarne in jeseniške gimnazije, polno priznanje tudi Železarni Jesenice z direktorjem tov. Ropretom na čelu, ki je obstoj šole pravilno razumela in ga tudi zahtevala. Oni, ki šolo zapuščajo kot diplomirani tehniki metalurške stroke, se tega prav dobro zavedajo, saj je to edina šola, ki jo lahko dokončaš med delovnim časom, brez da bi bil na zaslužku prikrajšan. Za to gesto zasluži uprava Železarne Jesenice vse priznanje na skrbi za dvig v resnici strokovnega kadra.

Vsekakor bi bilo dobro razmišljati o dobrih straneh, ki jih ima ta šola in podobno praktično stran uvesti tudi na metalurški odsek ljubljanske Tehnične srednje šole. Zavedati se je treba, da je ravno železarna tisti činitelj, ki jeseniške tehnikumaše praktično najbolj usposablja in da take šole v Ljubljani ni. Bilo je že načeto vprašanje o prenosu ljubljanskega metalurškega odseka TSS na Jesenice in ne bi bilo odveč to vprašanje ponovno načeti... Železarna Jesenice ima predavateljski kader, ki ga ji marsikatera šola zavida, zato bi bilo prav, da tudi v bodoče vzgaja strokovni naraščaj metalurške stroke.

Uлага P.

V poletnih mesecih je eden najlepših vodnih športov — jadrnanje na morju

Uradni list FLRJ:

Štev. 116/19 z dne 6. maja 1953 — Uredba o davku od dobička iz deviznega poslovanja določa, da morajo plačati gospodarske organizacije davek. Računa se od deviz, ki se pustijo gospodarskim organizacijam za prosto razpolaganje. Davek od dobička iz deviznega poslovanja se obračunava in pobira po stopnji 70%.

Štev. 118/19 — Uredba o pravici ljudskih odborov, da lahko predpisujejo takse in prometni davek, predvideva, da imajo ljudski odbori pravico predpisovati poleg taks in prometnega davka, ki se plačuje po veljavnih predpisih še posebne takse in prometni davek. Ljudski odbori lahko pobirajo posebne takse za vse prejetе vloge, za vse odločbe, za vsa izdana potrdila, za potrjevanje pogodb itd. Prometni davek pa lahko predpiše za potrošnjo alkoholnih pijač, kinematografske in druge predstave, nakup in prodajo premičnin itd. Dobljena sredstva uporabijo ljudski odbori za komunalne gradnje in podobno. Vse takse se plačujejo v gotovini ali na kakšen drug primeren način. Če je podan razlog za oprostitev davka ozir. taks po veljavnih predpisih ne morejo ljudski odbori pobirati tudi svojega davka ozir. takse.

Štev. 126/19 — Odlok o delu deviznih sredstev, ki jih morajo gospodarske organizacije prodajati Narodni banki FLRJ določa, da jih morajo prodati po uradnem tečaju 80%, oziroma manjši odstotek, ki ga določi Gospodarski odbor Zveznega izvršnega sveta. Trgovska podjetja morajo prodati po uradnem tečaju 95% deviznih sredstev.

Štev. 138/21 — z dne 20. maja 1953 ima uredbo o organizaciji in delu carinske uprave. V tem uradnem listu je sploh več uredb, ki se tičejo organizacije dela raznih uprav: uprave za ekonomsko in tehnično pomoč, uprave za civilno letalstvo, zveznega urada za mere in plemenite kovine, zveznega patentnega urada, komisije za standardizacijo. Poleg tega ima ta Uradni list tudi več odlokov o začasni določitvi delovnega področja odborov in komisij zveznega izvršnega sveta in o organizaciji njegove administracije.

Štev. 149/21 — Navodilo za postopek pri ureditvi premoženjskih razmerij kmečke delovne zadruge in njenih članov v primeru reorganizacije ali likvidacije zadruge.

Štev. 150/22 z dne 27. maja 1953 — Zakon o kmetijskem zemljiškem skladu splošnega ljudskega premoženja in o dodeljevanju zemlje kmetijskim organizacijam določa, da pride v sklad vsa tista kmetijska zemlja, ki je splošno ljudsko premoženje. Ta zemlja se ne more odtujiti razen v posebno zakonitih primerih. Namen zakona je preprečiti veliko privatno kmetijsko posest, vsled česar določa, da pride v sklad kmetijska obdelovalna zemlja kmetov nad 10 ha. Lastniki imajo pravico do odškodnine, ki se določi od 30 do 100.000 din za ha obdelovalne zemlje. Plača se brez obresti v 20 letih. Za znesek odškodnine se izdajo obveznice, ki se glasijo na prinašalca. Z zemljiškim skladom upravlja Okrajni ljudski odbor.

Štev. 151/22 — Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti določa, da državljani lahko pripadajo kateri-

koli veroizpovedi, katerikoli verski skupnosti ali pa nobeni. Izpovedovanje vere je zasebna stvar državljanov.

Štev. 153/22 — Odločba o dovoljevanju kreditov za nakup kuriva dopušča, da dajejo Narodne banke in krajevne hranilnice stalno zaposlenim delavcem in uslužbencem kredite. Kredit se vrne največ v 10 mese-ah. Obrestna mera znaša 6% letno.

Delavci in uslužbenci dobijo kredite pri svoji gospodarski organizaciji. Podjetje sestavi poseben seznam prosilcev s podatki o višini kredita, obrokov in vračilnih rokov. V stanovanjskih hišah s centralno kurjavo se najemniki lahko dogovorijo glede skupnega kredita za nabavo kuriva za centralno kurjavo. Sostanovalci sklenijo osebno pogodbo, v kateri razdelijo višino dolga.

Štev. 154/22 — Odločba o dnevnicah za potovanje članov komisij za cenitev poslovnih sredstev in o nagradah za njihovo delo, določa, da imajo člani 700.— din dnevnice in pravico do II. razreda brzovlaka med potovanjem. Za delo v zvezi s cenitvijo jim pripada posebna nagrada. Vse to obremenjuje sredstva zveznega proračuna. Drugi stroški v zvezi s cenitvijo osnovnih sredstev bremenijo gospodarske organizacije. Drugi stroški se ne izplačujejo iz sklada za plače, temveč obremenjujejo materialne stroške upravno-prodajne režije.

Štev. 156/22 — Navodilo kako predložijo gospodarska podjetja poročilo o obračunu davka od sklada za plače. Podjetjem, ki ne predložijo poročila Narodna banka FLRJ ne bo izplačevala gotovine za izplačilo zaslužkov.

Štev. 161/23 z dne 3. 6. 1953 — Resolucija o zagotovitvi pogojev za razširitev stanovanjskega sklada v mestih in mestnih občinah izraža mnenje, da so za razširitev gradbene dejavnosti stanovanj potrebni naslednji ukrepi: nacionalizacija zemljišč, ki so namenjena za zidavo stanovanjskih hiš in dokler ne bo izdan ta zakon podeliti mestom pravico, da s svojim odlokom razlastijo zemljišča, ki so namenjena za zidavo stanovanjskih hiš.

Štev. 165/23 — Uredba o obvezni izvršitvi pripravljalnih del za cenitev osnovnih gospodarskih sredstev dopušča kaznovanje gospodarskih organizacij, ki ne opravijo pripravljalnih del z denarno kaznijo do 50.000 dinarjev, če znašajo osnovna sredstva do 1 milijarde dinarjev. Za vsako nadaljnjo milijardo dinarjev se denarna kazen zviša do 100.000 din.

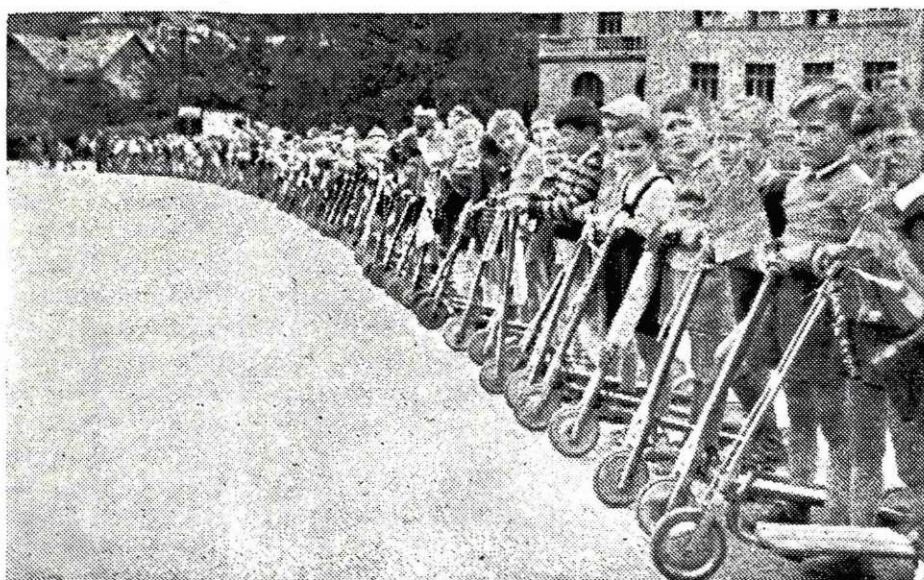
Štev. 169/24 — z dne 10. 6. 1953 — Odločba o povečanju dela deviznih sredstev, ki ostanejo na prosto razpolaganje gospodarskim organizacijam - izvoznicam, določa odstotek deviz, ki jih dobijo gospodarske organizacije po posameznih proizvodnih panogah. Pri panogi 114 — črna metalurgija znaša odstotek 20%, pri panogi 117 — kovinska industrija pa za žilnike 30%, elektrode za varjenje 50% itd.

Štev. 171/24 — Odločba o dopolnitvi odločbe o stopnji šol in tečajev — št. 175/25 — z dne 17. 6. 1953 — Odlok o dodeljevanju kreditov zavodov za socialno zavarovanje predvideva kratkoročne kredite za obratna sredstva. Za kreditirane zneske plačujejo zavodi od 1. jan. 1953 dalje 5% letne obresti.

Štev. 176/25 — z dne 17. 6. 1953 — Odločba o anketi o številčnem stanju živine na dan 30. junija 1953, določa, da se izvede anketa od 1. do 5. julija 1953,

lavrnik, in ločeno za nedelje in praznike. Obratovanje je določeno za trgovinske obratovalnice, obrtne obrate in gostinske obrate.

**Mladinski festival —
Tudi najmlajši — naši pionirji
in cicibani so tekmovali s svojimi skiroji**

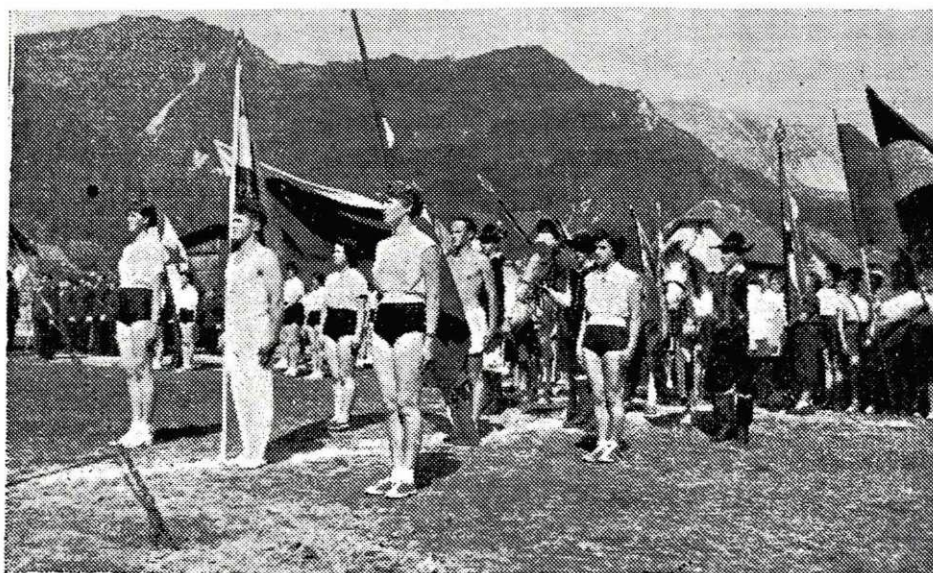
Okrajni ljudski odbori morajo dati potrebno število uslužbencev, ki bodo opravljali anketo.

Uradni list LRS:

Uradni list LRS objavlja zakonske predpise republiškega značaja. Poleg njih pa objavlja tudi odloke ljudskih odborov. Zato bomo navedli tudi splošno pomembne odloke okrajnega ljudskega odbora Radovljica,

Štev. 55/15 z dne 21. maja 1953 — Odlok Izvršnega sveta LRS o spremembi povprečnih stopenj akumulacije in družbenih skladov za rudnike premoga.

Štev. 135/15 z dne 21. maja 1953 — Odlok OLO Radovljica o družbenem planu za leto 1953 predvideva, da bo znašal skupni družbeni bruto produkt v letu 1953 11.772 milijonov dinarjev. Določa stopnje akumulacije in skladov po podjetjih, ki znaša za Železarno Jesenice

**Mladinski festival —
je zaključil lep in veličasten
nastop na igrišču ŠD Jesenice**

Štev. 98/13 z dne 7. maja 1953 — Odlok o nekaterih ukrepih za preprečevanje in zatiranje živalskih kužnih bolezni v okraju Radovljica. Prepoveduje goniti na planinske pašnike, na skupno pašo in napajališča živine, ki je na tuberkulin pozitivno reagirala. Pred prihodom živine na planine morajo biti planinski hlevi temeljito razkuženi. Vse ovce morajo biti okopane v raztopini šugavana. Za prekrške so predvidene kazni do 3000 dln.

Štev. 99/13 — Odlok o obratovalnem času gospodarskih podjetij določa obratovalni čas ločeno za de-

780. V okraju Radovljica se bodo formirala v letu 1953 ta-le sredstva: akumulacija in skladi državnih podjetij, prometni davek, dohodnina in drugi dohodki v skupnem znesku 7.545.214 din. Družbeni plan podrobno razdeli akumulacije in sklade.

Štev. 152/16 z dne 28. maja 1953 — Odlok o preračunu Mestne občine Jesenice za l. 1953 obsega dohodke v znesku 38.411.000 din in enako visoke izdatke.

Štev. 153/16 — Odlok o plakatiranju LOMO Jesenice določa, da se smejo pritrjevati plakati in reklame samo

na reklamnih deskah, medtem ko je prepovedano plakiranje na zidovih, vrtovih, drevesih itd. Plakirati sme samo Turistično olepševalno društvo, ki sme zaračunavati plakiranje po odobreni tarifi. Prekoračenje določil odloka pomeni prekršek, ki se kaznuje z denarno kaznijo 2000 din.

Štev. 58/17 z dne 4. junija 1953 — Uredba o začasnih organih upravljanja v zdravstvenih zavodih s samostojnim financiranjem predvideva upravni odbor in upravnika, ki se imenujejo v bolnicah ravnatelj. Upravni odbor je postavljen iz 8—12 članov, ki volijo iz svoje srede predsednika. Upravni odbor predvsem določa predračun dohodkov in izdatkov in sprejema zaključni račun. Podrobneje so določene ostale pravice in dolžnosti Upravnega odbora. Nadzorstveno pravico nad njegovim delom izvaja če gre za okrajno merilo Svet za ljudsko zdravstvo in socialno politiko OLO. Neposredno vodi delo zdravstvenega zavoda upravnika, ki ga v okrajnem merilu postavi pristojni ljudski odbor. Upravnika predstavlja in zastopa zdravstveni zavod, sklepa pogodbe in sploh izvršuje zakonite pravice in dolžnosti, ki so predvidene v uredbi. V večjih zdravstvenih zavodih se ustanovi strokovni svet kot posvetovalni organ upravnega odbora in upravnika.

Štev. 59/17 — Odredba o skladih zdravstvenih zavodov s samostojnim financiranjem predvideva sledeče sklade: sklad za nagrajevanje delavcev in uslužbencev, sklad za lastne investicije, sklad za amortizacijo in sklad za izravnavo.

Štev. 60/17 — Odredba o najvišjih cenah za zobozdravstvene storitve določa podrobne najvišje cene za terapevtska in laboratorijska dela. V tarifnih postavkah laboratorijskega cenika so vračunani delo, materialna režija in amortizacija, medtem ko se posebej zaračunavajo vse kovine, zobje, akrilati in kavčuk. Okrajni

ljudski odbori lahko določijo za posamezne ambulante nižje cene. Zobne ambulante obračunavajo s plačniki samo končane storitve. Morajo pa brezplačno ponovno popraviti plombe, ki izpadejo v 1 letu po izvršitvi.

Štev. 61/17 — Odredba o najvišjih cenah za zdravstvene storitve zavodov s samostojnim financiranjem določa najvišje cene za oskrbni dan raznim klinikam, institutu za tuberkulozo na Golniku itd.

Štev. 62/17 — Odredba o cenah za zdravniško pomoč pri porodu na domu določa poleg cen za obisk še cene za posamezne storitve.

Štev. 63/18 — Odredba o enotni ceni za zdravniška spričevala določa, če se ne izdajajo brezplačno, da se plačuje v ambulantah poleg cen za ambulantni pregled pristojbina 100 din. Za zdravniška spričevala, ki se izdajajo zaradi poškodb pri tepežih, se plačuje pristojbina 400.— din poleg cene za ambulantni pregled.

Štev. 64/17 — Navodilo za izvrševanje uredbe o podeljevanju denarnih podpor žrtvam fašističnega nasilja in njihovim družinam. Uredba sama o podeljevanju podpor žrtvam fašističnega terorja in njihovim družinam je izšla v Uradnem listu LRS št. 39/11 z dne 16. aprila 1953.

Štev. 68/19 z dne 18. junija 1953 — Odlok o določitvi delovnega področja odborov in komisij ter o organizaciji administracije Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS. Izvršni svet LRS ima te-le odbore: koordinacijski odbor, odbor za notranjo politiko, odbor za gospodarstvo, odbor za socialno in zdravstveno politiko in odbor za vprašanja ljudske oblasti in družbenega upravljanja. Odlok podrobno določa sestavo in dolžnosti posameznih odborov. Poleg navedenih odborov ima Republiški izvršni svet tudi več komisij. Določena je podrobno tudi administracija Republiškega izvršnega sveta.

Jeseničani!

Delavci in nameščenci Železarne Jesenice!

Od 20. julija dalje bo na Jesenicah kakor že v številnih krajih Slovenije, organizirana akcija za prostovoljno oddajo krvi. Vsi zdravi člani in članice našega kolektiva naj se polnoštevilno odzovejo tej dobrodelni akciji, s katero brez škodljivih posledic za lastno zdravje, pomagamo svojemu bližnjemu pri ohranitvi življenja ali povrnitvi zdravja. Oddaja krvi se bo vršila v prostorih protituberkuloznega dispanzerja naproti gasilskega doma na Jesenicah.

Naj ne bo nikogar, ki bi se zdrav in sposoben za oddajo krvi odtegnil tej plemeniti in dobrodelni akciji, saj ne ve kdaj bo lahko nekoga drugega darovana kri tudi njemu rešila zdravje ali ohranila življenje.

Ne pozabite! Od 20. julija dalje lahko oddaš svojo kri v protituberkuloznem dispanzerju na Jesenicah.

MO Rdečega križa Jesenice

Nikdar ni dovolj previdnosti za preprečitev nezgode!

POTA IN STRANPOTA ITALIJANSKEGA SINDIKALNEGA GIBANJA

Še v toku druge svetovne vojne je bil med predstavniki treh glavnih političnih strank Italije, krščansko-demokratske, komunistične partije in socialistične stranke, dosežen sporazum o osnovanju enotne sindikalne organizacije, ki je znan pod imenom »Rimski sporazum«. Na osnovi tega sporazuma, 9. junija 1944. leta, je osnovana, oziroma obnovljena, Generalna konfederacija dela Italije (GKR), ki je postala enotna vse obsegajoča organizacija italijanskega delavstva. Medtem pa že v toku 1946. leta, posebno pa 1947. leta, postajajo vse bolj izraziti poizkusi informbirojevske večine v GKR, da vsili svoja gledanja drugim frakcijam, v prvi vrsti demokrščanom in neodvisnim socialistom. Vsi ti poizkusi so vidno izstopili v odnosu do Maršalovega plana in pozneje v sredini 1948. leta, ob neuspelem atentatu na generalnega tajnika KP Italije Palmira Togliatija, ko naj bi GKR, po zamisli informbirojevcev, služila kot osnovno orodje pri masovnih političnih akcijah. Številna nasprotja so se pri tem tako poglobila, da so z začetkom 1949. leta demokrščanski sindikalni voditelji na čelu s Pastorem izstopili iz GKR in ustanovili Svobodno generalno konfederacijo dela Italije. Takoj so njihovemu zgledu sledili tudi pripadniki desnih socialistov na čelu s Caninijem in republikanci na čelu s Parijem, nekoliko pozneje pa tudi preostali neodvisni socialisti. Desni socialisti in republikanci so ustanovili Federacijo dela Italije, druga skupina socialistov, takozvanih avtonomnih, pa je organizirala marca 1950. leta Zvezo delavcev Italije. Po vsem tem so z začetkom leta 1950. v Italiji obstojale poleg GKR še tri sindikalne centrale. Že 5. aprila 1950. leta, po predhodno doseženem sporazumu med Svobodno generalno konfederacijo dela in Federacijo dela, pa se ti dve organizaciji združita in s pritegnitvijo vrste manjših neodvisnih sindikalnih organizacij ustanovita Konfederacijo delavskih sindikatov Italije. Avtonomni socialisti, ki so od vseh začetkov odklanjali strankarsko in sindikalno enotnost, so odbili ponudbo za pristop k novoosnovani centrali, čeprav so se kasneje združili z desnimi, oziroma Saragatovimi socialisti in z njimi v maju 1951. leta organizirali enotno Socialistično stranko kot italijansko sekcijo Socialistične internacionale. Eden od razlogov, da niso pristopili k Konfederaciji delavskih sindikatov je bilo izrazito antiklerikalno stališče, ki se ni moglo pomiriti z velikim vplivom demokrščanov na delo Konfederacije.

Italijansko delavsko gibanje je tudi v preteklosti mnogo trpelo zaradi preprirov med socialisti in zaradi vtikanja verskih činiteljev v borbo med osnovnimi smermi in stremljenji v sindikalnih organizacijah. Medtem, ko so v predfašističnem razdobju socialisti bili enotni v svojem stališču do krščanskih sindikatov, danes, vključno z Nennijevimi sopotniki informbirojevske KP, pa del pripadnikov socialistične stranke odbija sodelovanje z demokrščani, drugi del pa odkrito sodeluje. Poleg teh momentov je

treba tudi upoštevati dejstvo, da je industrializacija severne Italije v hudem nasprotju z gospodarsko in politično zaostalostjo južne Italije, ki se je obdržala do danes, kakor tudi pojav anarho-sindikalne smeri, kar je vse pravtako pritislilo svoj pečat formiranju sindikalnih organizacij v preteklosti in dalo specifično obeležje borbi italijanskega delavstva za ustvaritev sindikatov.

POREKLO ITALIJANSKEGA SINDIKALNEGA GIBANJA

Italijansko sindikalno gibanje izvira iz prvega razdobja, ko se pojavljajo prva delavska društva za vzajemno pomoč. Leta 1841 je republikanec Maccini osnoval v okviru svojega društva »Mlada Italija«, Zvezo italijanskih delavcev. Dvajset let pozneje je inspiriral prvi poizkus organiziranja gibanja za vzajemno pomoč v nacionalnem merilu in na demokratičnih osnovah z osnovanjem Nacionalnega bratstva delavcev. Medtem, pa so v letu 1848. pod vplivom revolucionarnega gibanja, ki je zajel vso Evropo, italijanski delavci pristopili k stvaritvi prvih sindikalnih organizacij. V tem pogledu so bili prvi tiškarski delavci v Torinu, ki so 1848. leta organizirali prvo društvo z nalogo borbe proti znižanju zaslužkov. Po zedinjenju Italije 1861. leta, so postala taka društva vse številnejša. Prva delavska zbornica je bila osnovana leta 1872.

Proti koncu 19. stoletja se v italijanskem delavskem gibanju začnejo prepletati Maccinijeva liberalna stremljenja z anarhističnimi pojmovanji Bakunjin in njegovih naslednikov v Italiji, a nekaj pozneje se vse močneje uveljavlja revolucionarna ideologija znanstvenega socializma Karla Marxa. Ob naraščajočih strujah iz vse bolj izrazitim socialističnim in antiklerikalnim programom tudi katoliški politiki pristopijo k ustvaritvi svojega lastnega sindikalnega gibanja na verski osnovi, zlasti po letu 1891., ko po encikliki »Rerum novarum« papeža Leona XIII. pride do ustanavljanja krščanskih delavskih sindikatov, delavskih zbornic in zadrug, ki so stopili v odkrito borbo proti socialističnim stremljenjem. Leta 1893. je osnovana Federacija socialističnih delavskih zbornic, nekoliko kasneje pa delavske zbornice skupno z nekaterimi nacionalnimi strokovnimi federacijami organizirajo skupni sekretariat, iz katerega je izšla leta 1906. Generalna konfederacija dela. Ob samem začetku je bila GKR tesno povezana s socialistično stranko, ki se je formirala v devetdesetih letih prejšnjega stoletja.

Vodstvo socialistične stranke in sindikalno gibanje je bilo v bistvu reformistično. Kot rezultat tega reformističnega stališča so socialisti izstopili kot parlamentarni zavezniki liberalcev in prav ta politika je eden glavnih vzrokov razcepljenosti med desnim in levim krilom socialistične stranke, kar je prišlo do izraza že v začetku tega stoletja. Reformisti so dobili kontrolo nad stranko leta 1902. pod

vodstvom malomeščanskih intelektualcev Turatija in Trevesse, ali so leta 1904. morali mesto odstopiti levemu krilu. Toda neuspeh nekoliko stavk, ki jih je vodilo levo krilo stranke, je otopilo to pseudo-revolucionarno ostrino, in leta 1908. so reformisti ponovno prišli do vodstvenega položaja in držali stranko v svojih rokah do leta 1912.

Razdobje do in za časa Prve svetovne vojne označujejo nova nasprotstva v vrhovih socialistične stranke. Najprej sta v l. 1912 izključena ekstremna reformista Bissolati in Bonomi, ker sta podpirala vojno v Libiji in čestitala kralju, da se je srečno izognil izvedenemu atentatu. Bissolati in njegovi pristaši so zato pristopili k osnovanju reformistične socialistične stranke. Prva svetovna vojna je dovela do novega razcepa, ki so ga izzvali pristaši naziranja, da naj Italija sodeluje v vojni na strani zaveznikov, v nasprotju s politiko nevtralnosti, ki jo je socialistična stranka zastopala.

Ob izbruhu vojne je socialistična GKR postala najmočnejša sindikal. organizacija v Italiji. Od skoraj milijona sindikalno organiziranih delavcev je bilo 70% včlanjenih v GKR, 13.1% v katoliških sindikatih in 16.6% v drugih sindikalnih organizacijah, največ s sindikalistično in anarho-sindikalistično orientacijo.

RAZDOBJE PO PRVI SVETOVNI VOJNI

Prva svetovna vojna je zapustila težke posledice v italijanskem gospodarstvu in povzročila velike spremembe v družbeni strukturi. Veliko število tovarn, ki so delale za vojne potrebe, je prenehalo z delom ali ga znatno zmanjšalo in stotisoče delavcev se je znašlo na cesti. K temu je treba dodati še okoli 500.000 Italijanov iz kolonij in inozemstva, ki so se med vojno ali po njej vrnili v svojo domovino in množico demobiliziranih vojakov in oficirjev, ki niso mogli najti zaposlitve. Ogromna vojska nezaposlenih, prestradanih in izkoriščanih, težek položaj sproletariziranih kmetov in nizki zaslužki so povzročili okrepitev revolucionarnih sil, ki so zahtevale korenito rešitev socialnih problemov.

Revolucionarno razpoloženje množic v letih 1919 in 1920 se je izražalo v nizu velikih stavk, ki so često spontano vznikale in v toku borbe samo nekatere dobivale organizirani značaj. O tem zgovorno priča primer stavke 500.000 metalurških delavcev leta 1920., ki jo je izzvala odklonitev delavske zahteve po zvišanju zaslužkov. Na nepomirljivo stališče delodajalcev so delavci odgovorili z zasedbo tovarn in sami organizirali proizvodnjo. Enotnosti akcije delavcev ni motila niti organizacijska razbitost sindikalnega gibanja, ker je splošna borbenost, zavest in disciplina stavkajočih zbrisala v veliki meri vse politične razlikosti med delavci.

V taki situaciji, ko so za primerom metalurških delavcev sledili tudi delavci niza industrijskih panog in ko je vzporedno z borbo industrijskih delavcev močno gibanje zajelo tudi kmečke množice, ki so organizirale borbene akcije, zasedale veleposestniško lastnino in celo organizirale lokalne upore — takratno social-demokratsko vodstvo zaradi svoje neodločnosti in oportunitizma ni bilo doruslo tej situaciji in ni znalo povedi delovne množice v odločno borbo proti buržoaziji. S tem je bilo revolucionarno gibanje, ki je že spontano sprožilo parolo borbe za oblast, zadušeno, preplašena buržoazija pa se je hitro znašla in se rešila iz situacije z raznimi obljubami, z izvedbo nekaterih reform in s formalnim garantiranjem pravic delavcev. Kapitulantsko stališče socialdemokratskega vodstva je razočaralo delovne množice in deloma doprineslo k okrepitvi meščanskih strank, fašistom pa je omogočilo, da so demagoško in licemerno nastopili z obljubami o socialno-ekonomskih reformah, kot so »socializacija« najvažnejših gospodarskih panog, volitve delavskih poverjenikov v podjetjih, postopno zaplenjevanje privatne lastnine s sistematičnim obdavčenjem nasledstva itd. Jasno je, da fašisti niso izpolnili niti eno teh svojih obljub, ko so prišli na oblast, temveč ravno narobe, postopoma so vse bolj zaostrovali delovni režim in uvedli okrutne mere proti delavskemu razredu.

(Nadaljevanje sledi)

Naše Jadransko morje je polno prirodnih lepot, tudi ob zatonu dneva

BELA KRVNA TELESKA

Vse premalo poznamo ustroj in delovanje svojega človeškega telesa. Iz tega nepoznanja izviri tudi marsikatero zmotno mišljenje o zdravju ali bolezni. Že davno so ljudje spoznali veliko vlogo, ki jo vrši v človeškem organizmu življenjska tekočina — kri. In ljudje kaj radi po barvi svoje krvi ugotavljajo in celo prerokujejo zdravje, bolezen ali smrt. Danes že ve sleherni, da se kri sestoji poleg drugega tudi iz belih in rdečih krvnih telesc. Vsakdo pa ne pozna funkcije in naloge teh sestavin krvi, zato se kaj rado zgodi, da kdo po prestani ali ob prestajajoči bolezni modro ugotavlja, da je imel, ali da ima preveč belih krvnih telesc.

Kako je pravzaprav s temi belimi krvnimi telesci? Res, pri vsaki bolezni igrajo bela krvna telesa veliko, odločilno in tajinstveno vlogo. Bela krvna telesa so sestavni del krvi in v nasprotju z rdečimi krvnimi telesci, ki vsebujejo rdeče barvilo, so ta brezbarvna, zato odtod tudi njihovo ime. Belih krvnih telesc je v krvi neprimerno manj kot rdečih. Na kubični milimeter pride približno 4-5 do 5 milijonov rdečih in le 6000 do 8000 belih krvnih telesc.

Bela krvna telesa so torej nekaj naravnega in normalnega v krvi. Noben človek ne more živeti brez njih. Medtem ko imajo rdeča krvna telesa nalogo, da vse telo, tudi najdrobnejše dele tkiva nenehno preskrbujejo s kisikom, imajo bela telesa čisto svojo nalogo. Povsod kjer s telesom nekaj ni v redu, stopijo v akcijo bela krvna telesa. Nekakšna centrala belih krvnih telesc je v hrbteničnem mozgu. Pri sleherni obolevnosti telesa so bela krvna telesa alarmirana v tej svoji centrali in takoj začno potovati proti kraju obolevnosti, da se poprimejo z vdirajočim za telo škodljivim in strupenim sovražnikom.

Vzemimo za primer lokalno zastripitev, na primer

rano pri vbodu ali vrezu, ki se inficira. Na mestu infekcije se takoj zbere ogromno število belih krvnih telesc, ki zajezijo nadaljnji vdor infekcijskih klic v telo. Bela krvna telesa obdajajo nevarne bakterije, jih vsrkajo vase in tako uničujejo. Pri tem razvirajoči se strupi pa lahko uničijo tudi bela krvna telesa sama. Če se to zgodi v večjem obsegu nastopi gnojenje. Tkivo okoli gnojnega žarišča prevzame funkcijo obrambe proti razširjenju bolezenskih klic in ko gnoj končno izteče se z njim odstranijo iz telesa tudi bakterije in njihovi strupi. S tem se šele začne samo ozdravljenje. Isto funkcijo vršijo bela krvna telesa tudi pri drugih boleznih in v notranjosti človeškega organizma.

Vendar poznamo tudi nenaravno bolezensko povečanje števila krvnih telesc v krvi, ki lahko dosežejo tudi število več stotisoč na kubični milimeter krvi. To je bolezen, ki jo zdravniki imenujejo leukemija. Upravičeno se ob tej bolezni govori o krvnem raku, kajti kakor pri raku na raznih organih, se tudi pri tej bolezni pojavijo v krvi degenerirane oblike celic, ki jih v normalnih pogojih ni. Hrbtenični mozeg, centrala belih krvnih telesc, je glavno središče te bolezni, ki je na srečo, kakor tudi rak, dokaj redka, toda mučna in se vleče ponavadi na mesece ali celo leta, spremljana s počasnim propadanjem celotnega organizma. Uspešnega zdravlila proti tej bolezni za enkrat še ni, z raznimi zdravili, transfuzijami krvi in rentgenskim obsevanjem pa se lahko samo za gotovi čas zavleče neizogibna smrt.

Samo v primeru leukemije, bolezenskem porastu belih krvnih telesc, lahko govorimo o preveč belih telescih v krvi. Kdor misli, da je imel, kdaj preveč belih krvnih telesc je v zmoti, kajti, če bi to bilo res, bi najbrže zdaj ne mogel več tega ugotavljati.

Darujmo kri!

Rdeči križ je letos kot pomožni organ zdravstva skupno z zdravstvom, sindikati, AFŽ in drugimi organizacijami sprejel nalogo, organizirati množično brezplačno oddajanje krvi za tekoče potrebe bolnišnic in za rezervo — suho plazmo. Kot je dnevno časopisje že objavilo, se je s prostovoljnim in brezplačnim krvodajalstvom začelo v Sloveniji že v januarju in sicer v Ljubljani, Mariboru in Celju, kjer so zavodi za transfuzijo krvi, nato pa po drugih, predvsem industrijskih krajih, v Zagorju, Trbovljah, Hrastniku, Medvodah, Kamniku in na Jesenicah.

Pred odvzemom krvi bo vsak krvodajalec zdravniško pregledan ter se bo obenem preiskalo njegovo stanje krvi, pljuč in srca.

Kri bo jemala posebna ekipa Zavoda za transfuzijo krvi iz Ljubljane, ki ima s seboj vso potrebno aparaturo, razen tega pa tudi jestvine, kajti krvo-

dajalec prejme po oddaji krvi malico, in sicer čaj z rumom, konjak, klobaso s kruhom in turško kavo. Vsak krvodajalec krejme tudi pisмено zahvalo od Rdečega križa.

Oddaja krvi ni škodljiva, v mnogih slučajih pa celo za človeški organizem zelo koristna. Organi, ki proizvajajo kri, po oddaji krvi živahneje delujejo. Odvzeta kri se v kratkem času nadomesti.

Glede na važen pomen transfuzije krvi, ki rešuje življenje delavcu, nameščencu, materi in otroku, smo prepričani, da bo vsakdo, ki je zdrav, sledil že tisočerm brezplačnim krvodajalcem ter s tem izpolnil svojo državljansko in človeško dolžnost. Pri tem naj nas spremlja zavest, da se nam bo vsak kubični centimeter krvi, ki ga bomo oddali, bogato obrestoval in da ga bomo dobili vrnjenega v primeru, če nas zadene kakšna nesreča ali hujša bolezen.

PLANINSTVO — BOGATA LAST DELOVNIH LJUDI

V šestdesetih letih obstoja naše planinske organizacije je planinstvo vedno služilo v največji meri vse-ljudski skupnosti. Tako v prvih začetkih, ko so kozarji pastirji, lovci, gozdarji in rudarji postavljali prve temelje našemu planinstvu in prav tako, ko so Piparji sejali bogato seme naši poznejši tako močno se razvijajoči planinski organizaciji. Slično, samo še z večjim polum in uspehom, so izvršili svoje poslanstvo tudi Skalaši, ki so s pesmijo klina in kladiva ponovno osvajali in zmagovali naše gore.

Nova družbena stvarnost je dala novih smernic za pozitivno rast in napredek našega ljudskega planinstva, ki je postalo prva množična oblika naše telesne vzgoje. Naša planinska organizacija se je v letih po osvoboditvi razrasla v mogočno in cvetoče drevo. Pred NOV smo imeli le 8000 organiziranih planincev in le redki privilegiranci so bili, ki so gojili strmo alpinistiko. Danes v jubilejnem letu našega planinstva lahko govorimo o 50.000 in več organiziranih in delovno-aktivnih planincih in o preko 1000 uspešnih alpinistih, ki so sposobni dostojno reprezentirati kjerkoli visoko stopnjo našega alpinizma.

Kljub temu, da se naša planinska organizacija vztrajno razvija in hiti z naglimi koraki od uspeha do uspeha, prav lahko zabeležimo v tej organizaciji tudi gotove neuspehe. Planinska zveza Slovenije, ki je danes prav gotovo najmočnejša telesno vzgojna organizacija ne samo v Sloveniji temveč v državi sploh, se more pohvaliti zgolj le z gospodarsko-gradbeno dejavnostjo, ki je dosegla lepe uspehe. Planinska zveza Slovenije upravlja danes več ali manj vzorno po svojih planinskih društvih preko 120 planinskih postojank, in to gorskih zavetišč, planinskih koč in planinskih domov, ki niso samo v ponos naš planinsko gospodarsko-gradbeni dejavnosti temveč tudi v čast planincem, ki so z veliko ljubeznijo in neprimernim požrtvovanjem gradili te domove, ki naj v največji meri služijo našim delovnim ljudem in mladini za oddih in prijetno razvedrilo.

Planinska zveza Slovenije pa je v dobi in razvoju šestokrat pozabila in prezrla vse druge moralno, kulturno in telesno vzgojne naloge, ki jih ima do vseljidske skupnosti. Skoraj vsa planinska društva, ki jih je trenutno v Sloveniji preko 77, so mlačno, brez sleherne iniciative in podjetnosti skrbela za moralni, kulturni in fizični dvig nivoja svojega članstva. Vzgoja lika pravega socialističnega gornika je v marsičem zaostala z razvojem in napredkom organizacije same. Lahko trdimo, da društva niso v zadostni meri skrbela za pozitivno motivizacijo in aktivizacijo svojega članstva. Ta vrzel v planinskem delu je v marsičem mnogo škodovala vsestranskemu razvoju in napredku v planinstvu in alpinizmu. Številno članstvo ni čutilo tesne in potrebne

povezanosti z matičnimi planinskimi društvi, vse delo se je razvijalo in napredovalo stihijsko in kampanjsko, kar prav gotovo ni prava oblika planinske dejavnosti.

Naloga nas vseh je, da pripravimo vsem našim delovnim ljudem, ki prihajajo v planinski svet, bivanje v gorah varno in prijetno. Naši delovni ljudje, ki prihajajo v planinski svet z gradilišč naše industrijske izgradnje, iz rudnikov, tovarn, pisarn in učilišč, morajo dobiti v gorah potrebnega miru, osvežila in okrepčila, predvsem pa se morajo vračati z gora vedri, nasmejani in obogateni z velikim spoznanjem: tako domovino je vredno ljubiti, se za njeno svobodo boriti in storiti za njo vse, kar znamo in zmoremo.

Naš delovni človek v največji meri upravičeno za-sluzi, da je v gorah prijazno sprejet in z vsem gostoljubjem postrežen. Zato je naloga vseh planinskih društev, gospodarjev in oskrbnikov planinskih postojank, da z vsem razumevanjem nudijo ljubiteljem in obiskovalcem gora vse kar jim morejo nuditi. V prvi vrsti je nujno potrebno, da so vsa planinska pota, ki vodijo v gore temeljito nadelana in dobro zavarovana, da so pravilno markirana in opremljena z napisnimi, orientacijskimi in smernimi tablicami. Od planinske organizacije na tisoče in stotine ljubiteljev gora lahko zahteva in pričakuje, da bo v kočah in v okolici koč vladal red in primerna čistoča. V gore prihajajo naši delovni ljudje po mir in kulturno razvedrilo, zato moramo vztrajno, energično in nelprosno sami izločati iz svoje srede vse tiste, ki namerno ali nenamerno kršijo mir in red v planinskih postojankah. Pojav pijančevanja, kvantanja in nemorale je v zadnjih letih zajel tudi naš planinski svet. Planinske kočice so postale pivnice in skupna ležišča mesto za neumestno kvantanje. Tako nizko skruniti vso veličino, lepoto in mir planinskega sveta se pravi popolnoma zatajiti namen planinstva. Smatramo za potrebno, da v jubilejnem letu slovenskega planinstva stotimo vsi skupaj odločen korak naprej v vzgoji naših obiskovalcev gora. Planine morajo postati neusahljiv vir mira in vse pestro izražene lepote in veličine, zato nikoli, nikdar in nikomur ne bomo dopustili, da bi kakorkoli in kjerkoli skrunil to bogastvo, ki je naša skupna last.

Gorenjsko planinstvo bo prav letos lahko pokazalo in dokazalo, da smo vzgojeni planinci, da znamo ceniti bogastvo planinskega sveta. V dneh od 1. do 3. avgusta bo v Vratih pod mogočno steno Triglava medrepubliški jubilejni tabor vseh planincev Jugoslavije, v dneh od 20. do 22. julija pa bodo vsi gorenjski planinci praznovali svoj zlati delovni jubilej — 50 letnico uspešnega dela za planinsko in obče ljudsko stvar. Te velike prireditve bodo najboljša prilika, da pokažemo in dokažemo našo planinsko kulturno raven, kateri smo vse dosedaj posvečali premalo skrbi in ljubezni. Z. U.

Opozori svojega novega sodelavca na nevarnosti pri delu!

...da je najstarejši točno določen datum v svetovni zgodovini 19. julij 4241 pred n. št.? Na ta datum, ki je točno astronomsko izračunan, so stari Egipčani uvedli svoj koledar s 365 dnevi na leto.

...da je povprečno vsak 35 človek slep za gotove barve in da se večina tega niti ne zaveda, da je popolna barvna slepota zelo redka in da je temu podvrženih precej več moških kot žensk?

...da so pred kratkim osnovali v Ljubljani društvo slovenskih livarjev z nalogo strokovno usposabljanje livarje zaposlene v posameznih metalurških podjetjih? Za predsednika društva je izvoljen univ. prof. ing. Viktor Fettich.

...da pri srečanju ženske od 100 moških 28 moških najprej pogleda ženski v oči? Potem pride 25 tistih, ki so jim noge najvažnejše! 19 se jih zanima za obleko in telo, 14 za lase, 11 za usta in zobe, samo dva za roke in eden celo za ušesa. Pri ženskah je nekoliko drugače. Od 100 žensk jih 38 moškemu pogleda v oči, 21 na usta, 16 na obleko in telo, 10 na čelo in lase, 8 na manšete in ovrtnik, 5 na kravato in ena sama na roke. To je ugotovila anketa nekga berlinskega časopisa.

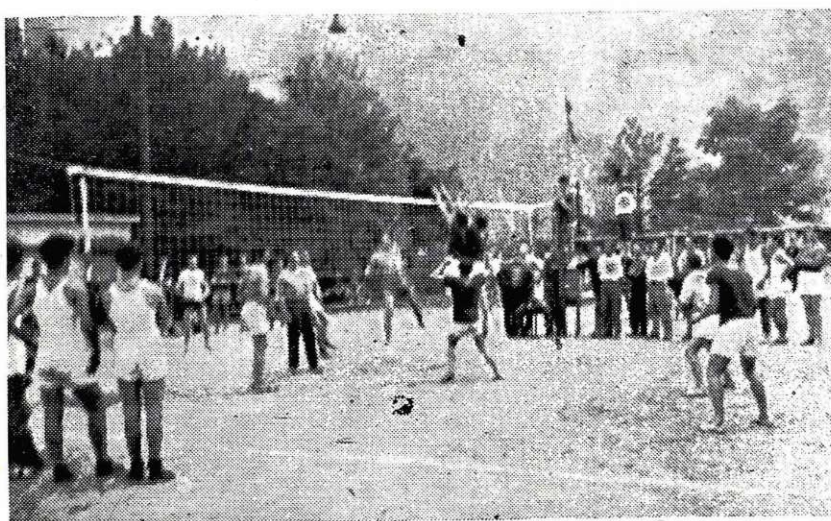
...da bi šteli do leta 17.158 če bi hoteli prešteti do enega bilijona? Pri tem bi morali šteti 10 ur na dan in izreči 300 številke na minuto.

Od 26. do 28. junija se je v Celju vršilo tekmovanje članov sindikata metalurških delavcev Jugoslavije. Tekmovalo se je v petih disciplinah: nogometu, partizanskem maršu, odbojki, lahki atletiki in streljanju. V celoti je sodelovalo 20 ekip raznih metalurških podjetij vse Jugoslavije med njimi tudi naša Železarna. Tekmovanje samo je bilo dobro organizirano in pripravljeno, vendar so se pokazale gotove grobe napake, zaradi katerih trenutno ne moremo objaviti niti točnih podatkov niti končnih rezultatov.

Razpis tekmovanja je točno določal, da se smejo tekmovanja udeležiti samo člani sindikata metalurških delavcev Jugoslavije, torej člani metalurških podjetij. Vendar so se glede te določbe zgodili precejšnji prekrški predvsem s strani sindikalne podružnice Cinkarne Celje, ki je to tekmovanje tudi izvedla in po prvih podatkih v celotnem tekmovanju zasedla prvo mesto. Ekipa naše Železarne, ki je po dosedanjih rezultatih v celoti dosegla drugo mesto pa se nikakor ne more strinjati, da bi prvo mesto dosegla Cinkarna Celje na podlagi takih prekrškov določil tekmovanja. Zato je sindikalni odbor metal. del. Železarne Jesenice poslal protest organizatorju tekmovanja Centralnemu odboru metal. delavcev Jugoslavije v Beogradu v katerem tudi navaja vse prekrške. Tako je n. pr. v odboj-

karskem moštvu Cinkarne Celje nastopal tudi član Tovarne emajlirane posode, ki ni član sindikata metal. delavcev, v strelski ekipi pa je nastopil član podjetja »Beton« v Celju, ki je član sindikata gradbenih delavcev in tudi ostale ekipe so izjavile, da je v nogometnem moštvu cinkarne Celje nastopalo več nečlanov. Celjani se izgovarjajo, da niso bili točno poučeni kdo sme tekmovati in kdo ne, čeprav so še pred kratkim sami izrecno zahtevali, da smejo tekmovati le člani sindikata metal. delavcev. Še več, ekipa iz tovarne v Kruševcu je v Celje celo že prišla, pa se je morala vrniti, ker so njeni delavci člani sindikata kovinskih delavcev. Sploh izgleda, da so si Celjani hoteli na vsak način zagotoviti prvo mesto in to na zelo nešporten in nezdrav način. To je prišlo do izraza pri samem tekmovanju, kjer so bili sodniki zelo pristranski v korist Celja (mimogrede povedano je bil ves sodniški zbor sestavljen izključno iz samih Celjanov!), tako, da so številne ekipe sredi tekmovanja zahtevale zamenjavo sodnikov. Zelo nešporten je bil tudi način pri strelskem tekmovanju, kjer so morale vse ostale ekipe tekmovati na vročem soncu, v senčni lopi pa je tekmovala samo ekipa Cinkarne Celje. Na svojo pest in brez predhodnega obvestila so Celjani tudi črtali iz lahkoatletskega programa balkansko štafeto in štafeto 4 x 100, ker sami niso imeli za ti dve disciplini izgledov za zmago, kljub temu, da so številne ekipe za ti dve disciplini imele s seboj že tekmovalce. Z diskvalifikacijo tistih rezultatov, ki ne odgovarjajo določbam tekmovanja postane vprašanje prvega mesta Cinkarne Celje, ki bi potem pripadlo Železarni Jesenice. Mislimo pa, da pri tem ne gre toliko za vprašanje prvega mesta, kot pa predvsem za zdrave in plemenite odnose v našem športu. K takim nepoštenim načinom in netovariškim odnosom, z zmagami za vsako ceno in kakršnimkoli sredstvi pa je treba krepko pomesti!

Končno razčiščenje vsega tega in dokončne rezultate pa bomo objavili v prihodnji številki.

Mladinski festival — Tekmovanje v odbojki

... da je na spomladanskem velesejmu od 9. do 13. maja letos v Zagrebu razstavljalo 650 podjetij iz vse Jugoslavije 2700 izdelkov naše industrije, in da je bilo ob tej priložnosti sklenjenih za okoli 20 milijard dinarjev kupčij?

...da sanje le redko trajajo več kot 5 sekund?

...da je bil Andres Celsius švedski astronom, rojen 27. nov. 1701? Umrli je že leta 1744. Leta 1742 je predlagal, da se lestvica toplotne razlike med zmrzovanjem in vreliščem vode razdeli na 100 stopinj in zato se po njem ta razdelitev tudi imenuje. Termometer so že poznali pred Celsiusom in fizik Fahrenheit (1686—1736), ki je uvedel živo srebro namesto vinskega oceta v termometre, je to lestvico razdelil na 180 stopinj; francoski fizik Reaumur (izg. Reomir) (1683—1757) pa je predlagal razdelitev na 80 stopinj. Danes je v veljavi skoraj povsod Celsiusova razdelitev, ob njej pa se uporablja tudi Reaumurova razdelitev.

... da so na predvečer 1. maja letos prvič razžarili prvo visokofrekvenčno peč v jeklarni v Ravnah in da bo tej peči sledila še vrsta novih peči, ki so že izgotovljene ali v zadnji fazi montaže? Nova visokofrekvenčna peč ne potrebuje nobenih elektrod, kot jih imajo obločne elektropeči in porabi 10 do 15% manj toka na tono jekla kot obločna peč. S temi pečmi bodo v Ravnah izdelovali posebne vrste jekel, kot so jekla odporna proti toploti in kislinam ter jekla s posebnimi fizikalnimi lastnostmi, kakršna do sedaj še nismo izdelovali v naši državi.

...da neko ameriško letalo na raketni pogon za znanstveno raziskovanje, hitreje od zvoka, leti dvakrat hitreje kot revolverska krogla?

...da šest do dvanajst rezervarjev modernega transportnega letala drži 37.800 l tekočega goriva, to je več kot dva železniška vagona-cisterni?

...da se neko najnovejše lovsko letalo na raketni pogon z dopolnilnimi pogonskimi raketami preje povzpne v višino 12.800 m v primeru napada sovražnih bombnikov, kot more avtomobil zaviti okoli ostrega vogala.

KULTURA IN PROSVETA

LUTKARJI JESENIŠKE „SVOBODA“ GOSTUJEJO

Koncem junija so agilni lutkarji jeseniške »Svobode« uspešno izvedli vrsto gostovanj po okraju. Tako so razveselili s svojo »Rdečo kapico« mladež v Kamni gorici, Begunjah, Ljubnem, na Dovjem in v Hrušici. Gostovanje jim omogoča s finačno podporo Tovarniški sindikalni odbor, v prvi vrsti pa velika požrtovalnost samih lutkarjev. Njihovo gostovanje je vse hvale in priznanja vredno, saj z njim nudijo našim pionirjem in cibanom kulturno razvedrilo, ki so ga na vasi le redkokdaj ali sploh nikoli deležni. Zato je toliko manj razumljiv odnos nekaterih odgovornih ljudi v naših vaseh in krajih, ki nimajo nikakršnega ali kvečjemu zelo slab odnos do lastne mladine in do kulturnega dela. Tako se je naši mlutkarjem zgodilo v Kropi, kljub obvestilu teden prej, da so našli nepripravljeno dvorano, polno postelj. Ni jim preostalo drugega, kot vrniti se in le žalostne očke številne razočarane kroparske mladeži, ki se je zbrala ob njihovem kamionu polna pričakovanja, so jih spremljale ob slovesu. Prav tako se je zgodilo v Zabreznici, Radovljici in Lescah. Ko so prišli tja, sploh nihče ni vedel, da pridejo, ker je njihov dopis ležal nekje v predalu pisarne ali v žepu koga od tamošnje »Svobode«. Nekoliko predomače je to, kajne? Najbrže se od vseh prizadetih nihče ne zaveda, da to ni daleč od zločina nad lastno mladino, kar bodo lahko tudi spoznali, ko lutkarji ponovno pridejo v imenavane kraje, najbrže ne več zastoj, ker so pošteno zaropotali. Čez vse pa se je odrezala tajnica »Svobode« v Gorjah, ki je enostavno odgovorila, da nima smisla, da pridejo, ker ne bo obiska. Naši lutkarji pa bodo v Gorje vseeno šli in dokazali tajnici in vsem njej podobnim, da le to nima smisla kar sama počenja. Dokaz zato je velik obisk in zadovoljstvo mladih in starih kamorkoli lutkarji pridejo, pa tudi to, da so lutkarji zaradi neizevednih predstav v Radovljici in Lescah, ker

so bili pač na poti, kar na slepo šli v Ljubno in brez kakšne predhodne reklame čez eno uro že igrali pri nabiti dvorani. Vsi ti primeri glasno govorijo, da v kulturno-prosvetnem delu na vasi še marsikaj ni v redu, kar pa naših lutkarjev ne plaši. V juliju bodo poleg imenovanih krajev, kjer bi že morali gostovati, gostovali z »Rdečo kapico« še v Mošnjah, Podnartu, Gorjah, Ribnem, Kranjski gori, Ratečah, Boh. Bistrici, Češnjici in celo v Škofji Loki in Selcah. Pridnim lutkarjem želimo obilo uspehov pri njihovem plodnem kulturnem delu, naši mladeži pa mnogo razvedrila ob »Rdeči kapici«.

LEP USPEH JAVORNIŠKIH PEVCEV

V zadnjih mesecih maja so člani javorniške Svobode polagali obračun svojega enoletnega dela. Poleg dela svobodašev v zvezi z prevzgojo tamošnjega prebivalstva, so govorili tudi o uspešnem delu moškega pevskega zbora, ki je v prvem polletju letošnjega leta spet uredil svoje vrste. Kakor znano so javorniški pevci preživljali težko krizo z ozirom na pomanjkanje strokovnega kadra. Letos spomladi je vodstvo moškega pevskega zbora »Svobode« Javornik spet prevzel daleč naokoli priznani in talentirani pevovodja tov. Polde Mejač. S svojo strokovno sposobnostjo mu je uspelo, da je zbor prišel spet do tiste ravni, kakršno je imel prva leta po osvoboditvi. To dejstvo potrjuje nastop javorniških pevcev dne 31. maja na Javorniku, ko so se predstavili javorniškimi železarjem z naštudiranim celovečernim programom, ki so ga imenovali »Večer umetnih slovenskih narodnih pesmi«. Zbor in oktet sta izvajala skupno 21 pesmi, med katerimi je bilo največ narodnih pesmi, ki so občinstvo ugodno presenetile. Zbor je ob tej priliki izvajal tudi vrsto zelo težkih umetnih pesmi in pokazal svojo dovršenost. Zasluga za

dobro naštudiran program gre tako pevovodji, kakor tudi celotnemu pevskemu kolektivu Javorniške »Svobode«. Svoj doprinos k dobro uspeši prireditvi so tokrat dali tudi priznani pevci-solisti Jože Stare, Ivan Smolej in Ivan Stare.

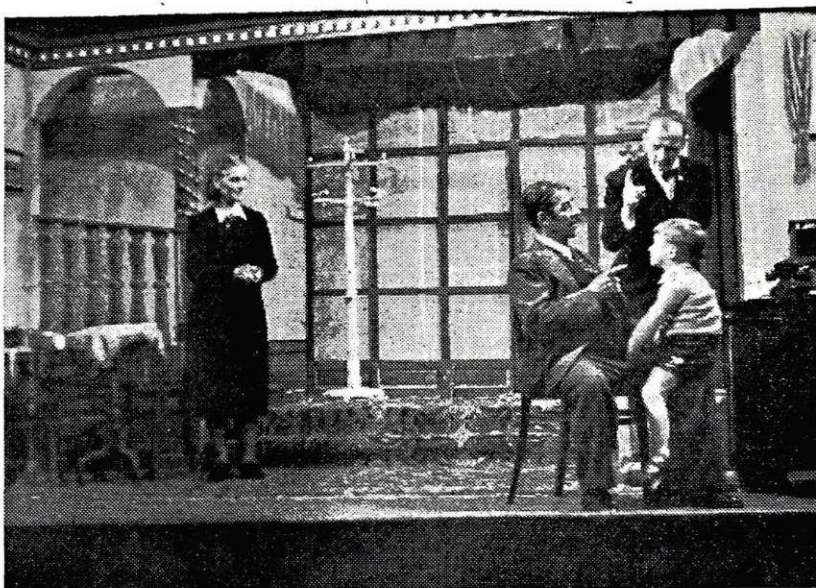
Uspeh, ki so dosegli javorniški pevci v tako kratkem času je toliko večji, ker delajo pod izredno težkimi pogoji, upoštevajoč pri tem izmensko delo pevovodje in ostalih članov moškega zbora. Klju temu pa je pevski kolektiv pokazal požrtvovalnost in voljo do dela ter ljubezen do slovenske narodne pesmi.

Pred kratkim je moški pevski zbor »Svobode« obiskal tudi osebo in paciente jeseniške bolnice in tam zapel več umetnih in narodnih pesmi. To je bila vsekakor zelo lepa gesta javorniških svobodashev in takih gostovanj oziroma obiskov bi moralo biti odslej še več. Teden dni pozneje so javorniški pevci gostovali v Žirovnici, kjer so dosegli lep uspeh, od občinstva pa so prejeli odobravanje in priznanje. Moški pevski zbor se v okviru celotnega društva pripravlja na veliko planinsko slavlje, ki bo v prvih dneh avgusta v Vratih.

Ena izmed največjih nalog, ki čaka svobodase na Javorniku pa je sodelovanje na predvidenem kulturnem festivalu radovljiškega okraja, ki bo v mesecu septembru. Za to priliko se bodo člani »Svobode« temeljito pripravili, moški pevski zbor pa bo verjetno naštudiral nov program, skupno s člani igralske skupine pa bodo uprizorili Bulovčevo spevoigro »Na planini«. Da bi bilo delo moškega pevskega zbora kar najbolj uspešno in plodno pripravljajo tudi gostovanje v

Moški pevski zbor DPD »Svobode« Javornik

Prizor iz Nušičevega »Dr.« na odru javorniške »Svobode«, o čemer smo pisali že v prejšnji številki.

Šenčurju in Cerkljah pri Kranju kjer naj bi v okviru danih možnosti ter obisk študija Radia Ljubljane, sti tudi nastopili.

OB ZAKLJUČKU SEZONE V MESTNEM GLEDALIŠČU

Z gledališkim tednom v počastitev rojstnega dne predsednika republike maršala Tita v zadnjih dneh maja je Mestno gledališče zaključilo svojo osmo sezono. Gledališče je pripravilo v tej sezoni 9 premier z 80 predstavami, 8 predstav je dalo z uprizoritvami del iz lanske sezone, s 4 predstavami pa je gostovalo, tako, da je v celoti uprizorilo 92 predstav. Ta številka je le za 5 predstav manjša od najplodnejše sezone (1945-46, ko je Slov. ljudsko gledališče, kot se je takrat imenovalo, dalo pri 12 premierah 97 predstav, od tega 18 gostovanj. Torej je na Jesenicah samih v letošnji sezoni

bilo največ predstav, kar priča o uspešnosti dela gledališkega kolektiva. Nekoliko drugačna pa je slika z obiskom. V prvi sezoni 1945-46 je imelo gledališče preko 40.000 obiskovalcev, letos pa 23.684 obiskovalcev. Seveda moramo v prvi sezoni upoštevati, da so bile gledališke predstave uprizorjene na letnem gledališču v okviru festivala »Gorenjska v svobodo« in planinskega slavlja v Vratih, kjer je eno predstavo gledalo več tisoč ljudi. Od tod tudi ta velika razlika med prvo in letošnjo sezono. V primerjavi z ostalimi sezonami pa je tudi letošnja sezona pod povprečjem obiska, ki se

suče nekje pri 300 obiskovalcih na predstavo. Letos je povprečje obiska 257 gledalcev na prestavo ali dobre pol dvorane. Vzroki zato so na eni strani zlasti v podražitvi vlaka, ki se že dve leti našemu gledališču močno pozna, saj je bilo v prejšnjih letih polovico predstav takorekoč zasedenih samo z okoliškim prebivalstvom našega okraja, pa celo kranjskega in tudi iz Primorske. Po drugi strani se je kulturno prosvetno delo, zlasti odrsko, po vseh vaseh in krajih tako razvilo, da krije vse najnujnejše potrebe in končno tudi denarja ni preveč, čeprav je vstopnina v našem gledališču več kot minimalna in znatno nižja od vseh sličnih in poklicnih gledališč pri nas. Seveda, drugo vprašanje pa je v koliko je publika zadovoljna z delom Mestnega gledališča in njegovim repertoarjem in kakšne vzroke bi še lahko navedla, poleg navedenih, zakaj je ni v gledališče. Naloga množičnih organizacij zlasti pa SZDL bi bila, kakor tudi vseh poedincev, ki so na stvari zainteresirani, da bi temu in sličnim vprašanjem posvetili več pažnje in tako olajšali odgovorno delo samemu gledališču, zadovoljili publiko in dvignili kulturno prosvetno delo železarskih Jesenic. Danes že lahko rečemo, da ima gledališče svojo stalno publiko, čeprav je ni več, kot za pol dvorane. Močno pa se pogreša mladino, kiraje gleda ponavadi zanjo ne ravno najprimernejše filme (ki nimogrede povedano za žep predstavlja večjo obremenitev, kot obisk gledališča), pogrešamo tudi našega delavca in pa brez zamere pogrešamo zlasti predstavnike naših forumov, organizacij in ustanov. Njihova preobremenjenost je samo na pol opravičilo. Vzgle di namreč vlečejo, z njihovim obiskom pa bi gledališče dobilo moralno priznanje. Z rešitvijo vsega tega bi nemara le nekoliko zvišali številko obiska, saj letos sleherni Jeseničan povprečno štiri dvakrat ni šel v gledališče. Letos je pač tako bilo in upajmo, da bo v prihodnje bolje, saj ne gre pri tem za gledališče samo temveč predvsem za kulturni nivo našega delovnega človeka.

Čez poletne mesece bo sicer gledališče zaprto, zato pa bo toliko bolj živo delovno točišče. Gledališki kolek-

tiv bo v tem času izvršil številne preureditve in izboljšave. Odr bo preurejen, obnovljen in tehnično izpopolnjen, dvorana bo dobila lepše in prijaznejše lice, veža pred dvorano pa bo povečana in dostojnejše opremljena. Vse to so nujna dela, ki so namenjena tako izboljšanju dela gledališkega kolektiva, kakor tudi gledališki publiki. Ob vseh teh nemajhnih delih pa se že snujejo načrti za prihodnjo sezono in jeseni bo gledališče spet odprlo svoja vrata, le če...

Da, le če bo denar! Tako je in druge pomoči ni. Letni proračun v višini 2 milijona denarjev je bil znižan na 1.400.000 din in to se gledališču krepko pozna. Marsikdo bo morda dejal: »Glej, no, koliko denarja zabijemo v ta vražji tveater!« Pa pogledjmo druge poklicne odre, kot so Kranj ali Postojna, ki dajo letno približno toliko ali samo nekaj več predstav kot jeseniško gledališče pa bomo videli, da se pod 6 do 7 milijonov na leto sploh ne pogovarjajo. In še nekaj: če so Jeseničani pripravljeni vsaj toliko obiskovati gledališče kot so ga dosedaj, pri vstopnini 100 ali 80 dinarjev pa gledališču ni treba take ali sploh nobene subvencije. Torej subvencija gledališču ni v resnici subvencija gledališču, temveč subvencija publiki, gledališkim obiskovalcem, da si lahko za najmanjši denar privoščijo kulturni užitek. Tega naj bi se zavedala publika in vsi odgovorni forumi, ki naj čimprej uredijo finančno vprašanje gledališa, da bo jeseni lahko začelo svojo novo sezono.

Predsednik republike maršal Tito nam je z lastnoročnim podpisom poslal tole zahvalo za čestitke ob njegovem rojstnem dnevu in poslani gledališki list: »Najpristrčnejše se zahvaljujem za čestitke ob mojem rojstnem dnevu in Vam pri Vašem delu želim obilo uspehov. Tito.« Naše bodoče gledališko delo in uspehi pri tem delu pa so trenutno odvisni od finančnih sredstev. Volje in ljubezni do dela je dovolj. Gledališče na Jesenicah mora biti, ni pa to stvar samo Mestnega odbora, temveč prav zdaj tuča stvar zlasti Okrajnega odbora Radovljica, naših gospodarskih podjetij in drugih ustanov. a—k

ZA NAŠE BRALKE

Uredništvo »Železarja« se je na številne želje žena in delavk odločilo, da bo začelo objavljati tudi kotiček pod gornjim naslovom, kolikor pač dovoljuje razpoložljivi prostor. Seveda pa ta kotiček ne bo mogel ustreči vsem našim bralkam, če v njem ne bodo sodelovale tudi bralke same s prispevki, nasveti, željami in pripombami, zato uredništvo pričakuje, da bo z naslednjo številko ta kotiček že lahko bolj pester. Pišite ali se oglasite na naslov: uredništvo »Železarja«, glavna pisarna, soba št. 30.

GOSPODINJA SE PRITOŽUJE

Prav nič me ne veseli, če moj mož...

...ko dobi nepričakovano od mene nežen poljub, nejevoljno reče: »Pusti neumnosti!«

...pri jedi ki sem jo pripravila s posebno ljubeznijo prav zanj, sanja o tem, kako dobro je prav to jed kje drugje jedel.

...se sploh ne zmeni za mojo novo frizuro, če pa se, pa samo s pomilovalnim smehljajem.

...mi očita, prav takrat in najbrže zato, ko je sam popolnoma »suh«, da ne znam pametno razdeliti denarja za gospodinjstvo.

...malenkostno in samo slučajno pomoč pri gospodinjstvu odbije z opazko, da ima svojega dela dovolj.

...izgubi ali založi svoje reči, pri tem pa krivdo za to vali na me.

...pozabi na najine skupne spominske dneve, potem pa se opravičuje, da je zaradi preobilice dela na to pozabil.

...nikoli ne pozabi sebi preskrbeti kajenje, nikdar pa se ne spomni ob kakšni priložnosti tudi meni prinesiti čisto slučajno zavitek čokolade ali nekaj cvetlic.

...se točno drži vseh domenkov s prijatelji ali komurkoli že, mene pa pusti čakati in se potem samo mrmraje opraviči: »Oprosti, nisem mogel preje!«

... govori o svojih izgledih, ki jih je imel pri drugih ženskah, pa tudi kje drugje, preden se je poročil z menoj.

...na mojo izjavo, da sem utrujena, samo vpraša: »Od česa neki?«

... pri meni ugotavlja vsak najmanjši znak »poslavljanja mladosti«, pri sebi pa jih sploh noče priznati.

*

Drobni nasveti

Krtače nikoli ne pusti sušiti na hrbtni strani. Vлага se zažre v les in kvarno vpliva na žico, ki zarjavi in razje sirk. Krtača se najbolje posuši obe-

šena s sirkom navzdol, če to ne, pa vsaj tako položena.

*

Nove svilene nogavice speri preden jih prvič obuješ v mlačni vodi, v katero si kanila nekaj kapljic glicerina. Trpežnost nogavic se s tem znatno poveča in tudi nevarnost, da se spustijo zanke, je znatno manjša.

*

Če pleteš pulover, jopico itd. spleti prvi oziroma zadnji dve vrsti vsakega kosa, kjer pride skupaj sešit, gladko desno. To se izplača, kajti veliko lažje boš sešila kose skupaj in tudi lepše izgleda.

Žena, ki ne zna vplivati na svojega moža je goska! Žena, ki noče vplivati na svojega moža pa je — svetnica!

A B

1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							

ban — ce — či — či —
de — jem — jen — ji —
kra — li — na — na —
ob — po — po — pim —
pro — pri — pri —
pri — pust — ro — sa
slov — sto — ta — tla
— va — vaj — za —
znan — zren,

POSETNIČA

VODNEV E.
RADOVLJICA

Kaj je in v katerem obratu naše Železarne dela tovariš?

Iz zlogov poleg sestavi besede naslednjega pomena in črke vpiši v mrežo: 1. je, ekstira, 2. napaka, pomota, 3. nasekam, 4. mesto blizu albanske meje, 5. moško oblačilo, 6. moči, škropi, 7. stavčni člen, 8. razdražen, nataknen, 9. skrije kam, s silo da vmes, 10. legalen, 11. oddahnem se, 12. vrsta zastave.

Ob pravilni rešitvi boš bral v navpičnih vrstah pod A in B pojmi in stvarnost naše družbene ureditve.

Lastna previdnost
najboljša varnostna
naprava!

PO SVETU

BRANJE DOBRIH KNJIG — TUDI KAZEN

Sodišče za mladoletne je v Frankfurtu ob Maini obsodilo nekega mladeniča, da mora prebrati šest dobrih knjig in si ogledati štiri primerne gledališke predstave. Mladenič mora v obliki prostega spisa dokazati, da je knjige res prebral in si res ogledal predstave in o tem tudi razmislil. Mladenič je prišel pred sodišče zaradi dejanj, ki jih je napravil pod vplivom slabe literature, gangstrskih in kriminalnih filmov.

INOZEMSKÉ BIROKRATSKE CVETKE

Vsaki 58 minut izdajo novo uredbo okupacijske oblasti v Nemčiji. Rekord je bil dosežen v letu 1947, ko je bilo izdanih 2029 angleških, 1848 ameriških, 4578 ruskih in 1415 francoskih uredb. — 18 potrdil rabi begunec v Švici, ki ni švicarski državljan, če hoče dobiti en par nogavic. — Medicinska šola v Stockholmu je potrebovala za študij človeške lobanje in okostja. Ker jih je lahko dobila le v inozemstvu, je pro-

sila na ministrstvu za trgovino za uvozno dovoljenje. Po 14 dneh so bili obveščeni, da je bila prošnja predana zato »merodajnemu mestu«, namreč švedskemu ministrstvu za prehrano!

EKSPLOZIJA NAJMOČNEJŠE ATOMSKE BOMBE

4. junija letos je v puščavi Nevada v ZDA eksplodirala do zdaj najmočnejša atomska bomba, ki ima dva krat močnejši učinek od bombe, vržene na Hirošimo leta 1945. Bombo

je odvrigel bombnik B.36 iz višine 12.000 m in je eksplodirala 600 m nad zemljo. Učinek atomske bombe je bil enak približnemu učinku 40.000 ton najmočnejšega razstreliva trinitroluena. Osem kilometrov naokrog od mesta eksplozije je v trenutku vsa trava, kaktusi in drugo rastlinstvo zgorelo v ogromnem plamenu. Svetlobo eksplozije so videli celo v 960 km oddaljenem San Francisku, zanimivo pa je, da je v nekem le 120 km oddaljenem mestu, verjetno zaradi meteoroloških pogojev, eksplozije sploh niso občutili. Pri dosedanjih eksplozijah atomskih bomb je zaslepljajoči blisk svetlobe trajal komaj eno sekundo, pri tej največji bombi pa celih 15 sekund. Tisoč kvadratnih kilometrov pustinje je bilo razsvetljenih z žarko dnevno svetlobo, ker so poskus napravili v še mračnih jutranjih urah. Ognjena krogla, ki sledi blisku, je dosedaj bila vidna največ do 10 sekund, v tem primeru pa skoraj celo minuto. Vsi ti rezultati pričajo, da je uspelo rešiti osnovni pro-

blem pri razbijanju atomov, namreč doseči čim daljšo trajanje eksplozije, s čimer se doseže tudi znatno večja sprostitve energije in s tem tudi večji učinek.

MESTNI KINO RADIO, JESENICE

predvaja

od 15. 7. do 17. 7. francoski zabavni film »Najsrečnejši dnevi vašega življenja«;

od 18. 7. do 21. 7. francoska glasbena revija »Pariz poje«, kjer so v veseli zgodbi povezane najlepše francoske pesmi;

od 21. do 26. 7. mehiški film »En dan življenja«, čudovita filmska mojstrovina, ki je nadaljevanje revolucionarnega filma »Viva Zapata«;

od 27. 7. do 29. 7. amer. barvni film »Knjiga o džungli«, ki bo sigurno spet pritegnil s svojo zanimivo in pestro vsebino;

od 30. 7. do 2. 8. francoski vohunski film »Ustreljen ob zori«.

Iste filme predvaja tudi letni kino »Svoboda« vsak dan ob 20.30 uri, v primeru slabega vremena pa se isti film predvaja v kinu »Radio« ob 16. uri. Vsako nedeljo je ob 10. uri dop. v kinu »Radio« matineja.

KINO »PLAVŽ«, JESENICE

predvaja

od 17. 7. do 20. 7. angl. film v naravnih barvah »Ljubezen je lepa«;

od 21. 7. do 23. 7. ameriški kovbojski film »Človek divjega zapada«;

od 24. 7. do 27. 7. mehiški film »La Malquerida«;

od 28. 7. do 30. 7. ameriški fantazijski komični film »Srečanje s Frankensteinom«;

od 31. 7. do 3. 8. amer. revijski film »Trije kavalirji« v barvah.

KINO JAVORNIK - KOR. BELA

predvaja

od 17. 7. do 19. 7. amer. film »Morski volk«;

od 24. 7. do 26. 7. amer. film »Težka pot«;

od 31. 7. do 2. 8. ital. film »Velk z gore Sila«.

UVIDEVNI MESTNI OČETJE

V Londonu je mestna uprava predmestja Chelsea odbila prošnje neke pivovarne, da bi namestila ob obrežju Temze veliko svetlobno reklamo. Zavrnitev so utemeljili s sledečim: naj vsaj en miren in temen prostorček ostane za ljubezenske parčke!

NOV TIP MAGNETOFONA

Neka ameriška firma za izdelavo letalskih aparatov je izdelala specialen tip magnetofona, opremljenega z miniaturnimi elektronskimi deli. Magnetofon je vdelan v letalo in beleži vse, kar se dogaja v času leta. Uspešno so ga uporabljali pri dirgiranjih projektilov, kjer je beležil višino, brzino in vse ostale podatke za časa leta projektila. Zdaj pa novi magnetofon uporabljajo tudi v vseh vojnih, potniških in privatnih letalih. Magnetofon je popolnoma zavarovan pred požarom in vsem posledicami padca in lahko beleži podatke na 360 m dolgem magnetskem traku za 10 ur poleta. Magnetofon takorekoč vodi dnevnik poleta, saj beleži vse razgovore v pilotski kabini, vsa poročila z zemlje in vse podatke o pritisku, višini, brzini, smeri, trajanju časa itd. V primeru nesreče tako ta novi magnetofon, ki je težak vsega 8 kg, lahko da popolno sliko o vzroku nesreče.

MALI OGLASI

ZAHVALA

Ob nenadni smrti mojega moža **Kozma Radčenko** se zahvaljujem kolektivu obrata je-klovlek, zlasti pa tov. Pircu za vso izkazano pomoč. Prav tako se zahvaljujem pokojnikovim rojakom, ki so ga nosili na zadnji poti, za poslovilne besede.

Suzana Radčenko

Preklicujem veljavnost izgubljene legitimacije za vstop v železarno na moje ime. — Rakovič Suvad.

Preklicujem veljavnost izgubljene legitimacije za vstop v železarno na moje ime. — Selaj Šaban.

Preklicujem veljavnost legitimacije za vstop v železarno svojega pobeglega brata **Petra Kos**. — Kos Marija, Sv. Križ 42.

Poklic

»V naši kaznilnici je navada, da kaznjence zaposlimo v istem poklicu, kot so ga imeli na svobodi«, razlaga uradnik kaznilnice novodošlemu. »Kaj je torej vaš poklic?«

»Trgovski potnik.« odgovori novodošli.

Zadnji opomni

Bobi pride k Rudiju in ves navdušen pove: »Si lahko misliš — davčne ga urada ne bo več!«

»Ti se vendar norčuješ?«

»Kako neki! Včeraj sem dobil pismo od njih in na njem piše: zadnji opomni!«

Zadnja želja

Bobi gre k notarju, da naredi svoj testament in poleg drugega navede željo, da bi bil po smrti seciran.

»Ne odstopite od te svoje želje?« ga vpraša notar.

»Ne! Na vsak način hočem vedeti, zakaj sem umrl!«

Pogovor

»Kaj niste prav nič slišali, da se je hiša poleg vas podrla?«

»Ne, nič ne vem zato. Prav zdaj sem imel s svojo ženo — pogovor!«